

Bryssel den 9.9.2020
COM(2020) 493 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

**Strategisk framsynsrapport 2020
STRATEGISK FRAMSYN – MED RIKTNING MOT ETT MER RESILIENT
EUROPA**

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	1
1. INFÖRANDE AV STRATEGISK FRAMSYN I EU:S POLITIKUTFORMNING	1
2. RESILIENS SOM NY KOMPASS FÖR EU:S POLITIK	1
3. FYRDIMENSIONELL ANALYS AV RESILIENS	1
3.1 Den sociala och ekonomiska dimensionen	1
3.2 Den geopolitiska dimensionen	1
3.3. Den gröna dimensionen	1
3.4 Den politiska dimensionen.....	1
4. AGENDA FÖR STRATEGISK FRAMSYN	1
4.1 Övervakning av resiliens.....	1
4.1.1 Resultattavlor för resiliens – prototyper	1
4.1.2 Kommande arbete med att övervaka resiliens	1
4.2 Övergripande framsynsverksamhet för att främja effektiva strategier som styrs av EU:s omställningspolitik	1
4.3 Tematisk agenda för strategisk framsyn	1

SAMMANFATTNING

I ordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer fastställs en strategisk långsiktig inriktning för omställningen till ett grönt, digitalt och rättvist Europa¹. Riktlinjerna visar vägen för hur Europa ska bli den första klimatneutrala kontinenten senast 2050, bli rustat för den digitala tidsåldern och vårda sin unika sociala marknadsekonomi och demokratiska ordning.

Covid-19-krisen har chockat världen och avslöjat sårbarheter, men också lyft fram kapaciteter i EU. Pandemin har redan skördat nästan en miljon människors liv världen över och gett upphov till ekonomiska, sociala och psykologiska svårigheter. I EU har den förvärrat de sociala och ekonomiska ojämlikheterna: trots olika skyddsnät beräknas arbetslösheten öka till över 9 % under 2020 och den reala disponibla inkomsten beräknas minska med 1 %, vilket i oproportionerligt hög grad drabbar kvinnor och fattigare hushåll². EU:s kraftigt diversifierade handel har visat sig vara en styrka, även om beroendet av ett begränsat antal leverantörer utanför EU för vissa varor och tjänster av avgörande betydelse har visat sig vara en sårbarhet. EU och medlemsstaterna har också kunnat förlita sig på sina sociala marknadsekonomier, hållbara ekosystem, robusta finansiella system och en effektiv styrningsram. EU:s återhämningsplan³ visar nu hur man ska gå vidare: återhämningsinstrumentet Next Generation EU syftar till att bygga ett mer motståndskraftigt, hållbart och rättvist Europa genom storskaligt finansiellt stöd för investeringar och reformer.

Strategisk framsyn kommer att spela en viktig roll när det gäller att bidra till att framtidssäkra EU:s politikutformning genom att säkerställa att kortsiktiga initiativ bygger på ett mer långsiktigt perspektiv. För att utnyttja potentialen i detta på bästa sätt har kommissionen ett starkt mandat att sätta *strategisk framsyn* i centrum vid utformningen av EU:s politik⁴. Strategisk framsyn kan bidra till att bygga upp kollektiv intelligens på ett strukturerat sätt för att bättre kunna staka ut vägen framåt för den gröna och digitala omställningen och för att återhämta sig från störningar. I detta meddelande lägger kommissionen fram sin plan för hur den kommer att integrera strategisk framsyn i utformningen av EU:s politik och sina prioriteringar i förbindelse med detta. Detta är mycket viktigt då vi går in i ett nytt skede där handlingsinriktad framsyn kommer att stimulera strategiskt tänkande och forma EU:s politik och initiativ, däribland kommissionens framtida arbetsprogram.

Det centrala temat i denna första rapport är resiliens, vilket har blivit en ny kompass för EU:s politik i samband med covid-19-krisen. *Resiliens* är förmågan att inte bara stå emot och hantera utmaningar utan också att ställa om på ett hållbart, rättvist och demokratiskt sätt. Resiliens krävs inom alla politikområden för att kunna genomföra den gröna och digitala omställningen, samtidigt som EU:s centrala syfte och integritet bibehålls i en dynamisk och ibland turbulent omgivning. Ett mer resiliert Europa kommer att återhämta sig snabbare,

¹ *En ambitiösare union – Politiska riktlinjer för nästa Europeiska kommission, 2019–2024.*

² Europeiska kommissionen, EU:s ekonomiska prognos, våren 2020.

³ COM(2020) 456 final, *EU vid ett vägskäl – bygga upp och bygga nytt för nästa generation.*

⁴ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/mission-letter-maros-sefcovic-2019_en.pdf

komma ut starkare ur nuvarande och framtida kriser och kunna genomföra FN:s mål för hållbar utveckling på ett bättre sätt.

I denna första årliga strategiska framsynsrapport beskrivs hur framsyn kommer att ingå i politikutformningen för att stärka EU:s resiliens inom fyra sammanlänkade dimensioner: den sociala och ekonomiska, den geopolitiska, den gröna och den digitala dimensionen. Rapporten innehåller en analys av EU:s resiliens i fråga om covid-19-krisen mot bakgrund av tilltagande eller avtagande relevanta *megatrender* – långsiktiga drivkrafter som sannolikt kommer ha stor inverkan på framtiden. Detta meddelande visar hur politik för att förbättra resiliensen genom en minskning av sårbarheter och en förstärkning av kapaciteter kan öppna nya möjligheter inom var och en av de fyra dimensionerna. Detta innebär bl.a. omprövning av framtidens välbefinnande, arbete, arbetsmarknader och kompetens, omstrukturering av de globala värdekedjorna, stöd till demokratin, omformning av vårt regelbaserade handelssystem, byggande av allianser inom framväxande teknik samt investeringar i den gröna och digitala omställningen.

Detta nya fokus på resiliens kräver noggrann övervakning. I detta meddelande föreslås det att införa *resultattavlor för resiliens*, som, när de har utvecklats fullt ut i samarbete med medlemsstaterna och andra viktiga berörda parter, bör användas för att bedöma EU:s och medlemsstaternas sårbarheter och kapaciteter inom var och en av de fyra dimensionerna. En sådan analys kan bidra till att besvara frågan om huruvida EU blir mer resiliert genom vår politik och återhämtningsstrategi.

Agendan för strategisk framsyn kommer att omfatta övergripande framsynsverksamhet och tematiskt framåtblickande arbete. För det kommande året omfattar detta öppet strategiskt oberoende, framtidens arbetstillfällen och kompetens som krävs för den gröna omställningen samt en tätare koppling mellan den digitala och den gröna omställningen. Agendan kommer att ge ett dynamiskt perspektiv på synergier och kompromisser mellan EU:s politiska mål och därigenom bidra till samstämmigheten i EU:s politik.

1. INFÖRANDE AV STRATEGISK FRAMSYN I EU:S POLITIKUTFORMNING

Kommissionen har använt sig av framsyn under många år, men har nu för avsikt att integrera detta i utformningen av politiken på alla områden. *Framsyn*⁵ handlar om att utforska, förutse och forma framtiden, och bidrar till att bygga upp och använda kollektiv intelligens på ett strukturerat och systematiskt sätt för att föregripa utvecklingen och bättre förbereda sig för förändringar. *Omvärldsanalys*⁶, bedömning av megatrender, framväxande problem och deras politiska konsekvenser samt utforskning av alternativa framtider genom

⁵ *Strategisk framsyn* använder sig av värdefulla insikter för strategisk planering, utformning av politik och beredskap, (Europeiska kommissionen, 2017, *Strategic Foresight Primer*). Det handlar inte om att förutsäga framtiden utan om att utforska olika rimliga framtidsscenarioer och de möjligheter och utmaningar som de kan medföra. Det handlar om att identifiera trender och nya frågor och använda dem för att skapa visioner och förknippade vägar till bättre beslut och handling i nuet för att forma den framtid vi vill ha.

(<https://www.sciencedirect.com/book/9780128225967/science-for-policy-handbook>).

⁶ *Omvärldsanalys* ingår i trendanalys och används vanligtvis för att tillfoga sammanhang inom framsynsverksamhet. Det kan fungera som ett forum för granskning och utbyte av information om den framtida utvecklingen, orientering, identifiering av möjligheter och kan tjäna som ett system för tidig varning.

visionering och scenarioplanering, är centralt för att kunna ge underlag till strategiska politiska val. Strategisk framsyn som stöd vid utformningen av EU:s politik utvecklades först inom ramen för kommissionens tidigare ordförande Jacques Delors analys- och prognosgrupp. Den har tillsammans med långsiktiga modeller⁷ sedan dess gett underlag till politiken på många områden, bl.a. klimatåtgärder. För att stödja sin långsiktiga ambition om en klimatneutral kontinent som är anpassad till den digitala tidsåldern har von der Leyen-kommissionen som mål att integrera strategisk framsyn i utarbetandet av viktiga initiativ. Denna process pågår redan – till exempel används framsyn i betydande omfattning i det nyligen antagna meddelandet om råvaror av avgörande betydelse⁸. Under de kommande åren kommer det att vara mycket viktigt att skapa en framåtblickande kultur i politikutformningen för att EU ska kunna stärka sin förmåga att hantera en alltmer instabil och komplex värld⁹ och genomföra sin framåtblickande politiska agenda. Detta kommer att säkerställa att kortsiktiga åtgärder bygger på långsiktiga mål och kommer att göra det möjligt för EU att staka ut sin egen kurs och forma världen runt den.

Strategisk framsyn bör ligga till grund för viktiga politiska initiativ. Det kommer därför att bli en integrerad del av kommissionens verktygslåda för bättre lagstiftning, exempelvis i förhandsbedömningar. Detta kommer att säkerställa att det finns en tydlig insikt i EU:s politik om möjliga framtida trender, scenarier och utmaningar, särskilt på politikområden där det kan ske snabba strukturförändringar. Strategisk framsyn kommer också att stödja programmet om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat¹⁰, som identifierar möjligheter att minska den europeiska regelbördan och bidrar till att bedöma om befintlig EU-lagstiftning fortfarande är anpassad för framtiden¹¹.

Regelbundet strategiskt framsynsarbete kommer att stödja EU:s politikutformning. De årliga strategiska framsynsrapporterna kommer att bidra till en inkluderande reflektion om frågor av strategisk betydelse för Europas framtid, med analyser av viktiga trender, fastställande av ämnen av avgörande betydelse för EU och undersökningar om hur vi kan uppnå våra strävanden (avsnitt 4). Framtida rapporter kommer att bygga på fullständiga *framsynscyklar*¹², med djupgående och deltagandebaserade framsynsövningar om större initiativ, och kommer att tjäna som underlag till det årliga talet om tillståndet i unionen, kommissionens arbetsprogram och den fleråriga programplaneringen. Med utgångspunkt i

⁷ Modellering använder sig av historiska data som underlag för att göra välgrundade beräkningar om riktningen i framtida trender. Strategisk framsyn och modellering är kompletterande metoder för föregripande och evidensbaserad politikutformning.

⁸ Europeiska kommissionen, *Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU – A Foresight Study*, 2020 (doi: 10.2873/58081), åtföljer COM(2020) 474 final, *Resiliens för råvaror av avgörande betydelse: Att staka ut vägen mot ökad trygghet och hållbarhet*.

⁹ <https://www.routledge.com/Transforming-the-Future-Open-Access-Anticipation-in-the-21st-Century/Miller/p/book/9781138485877>

¹⁰ <https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly>

¹¹ Framsyn kan t.ex. bidra till att tillämpa innovationsprincipen vid utarbetande och översyn av EU:s lagstiftning.

(https://ec.europa.eu/info/news/innovation-principle-makes-eu-laws-smarter-and-future-oriented-experts-say-2019-nov-25_en).

¹² En *framsynscykel* kan ta upp till ett år att slutföra och omfattar diagnos av hur den tidigare utvecklingen har lett till den nuvarande situationen, den sannolika framtida utvecklingen på grundval av trender och nya frågor om inga åtgärder vidtas samt alternativa framtida möjligheter, kollektiva visioner, alternativa färdplaner och en tidsplan för deras genomförande, val av vägar och förknippade strategier, åtgärder och partnerskap samt fastställande av lämpliga övervakningsindikatorer, så att åtgärderna kan anpassas efterhand. Den *externa dimensionen* i framsynscyklerna innefattar ett systematiskt deltagande i strategiska diskussioner med medlemsstaterna, EU:s institutioner, invånare, civilsamhället och viktiga berörda parter. Den *interna dimensionen* innefattar integrering av strategisk framsyn i utformningen av politiken och beslutsfattandet med hjälp av metoder såsom konsekvensbedömningar, planering och utprovning av alternativa scenarier samt informationsutbyte i syfte att bygga upp kollektiv intelligens.

interna resurser¹³, extern expertis och samarbete med medlemsstaterna, andra viktiga berörda parter och medborgare kommer kommissionen att utöka sin strategiska framsynskapacitet för att bedöma risker och möjligheter, stödja tidig varning och situationsmedvetenhet¹⁴ samt utforska alternativa framtidsscenarier.

Strategisk framsyn kommer att främja deltagandebaserad och framåtblickande styrning i och utanför Europa. Kommissionen kommer att bygga upp ett nära samarbete och allianser med andra EU-institutioner i fråga om framsyn, särskilt inom ramen för det europeiska systemet för strategisk och politisk analys (Espas)¹⁵, genom att samverka med internationella partner och lansera ett EU-omfattande framsynsätverk för att utveckla partnerskap som utnyttjar medlemsstaternas offentliga framsynskapacitet, tankesmedjor, den akademiska världen och det civila samhället. Integreringen av framsyn i EU:s politikutformning måste ske på ett iterativt och systematiskt sätt och bygga på tillvägagångssätt som redan har visat sig vara effektiva. Detta kommer att bidra till utvecklingen av en gemensam vision i fråga om utformningen av politiken på högsta politiska nivå och kommer samtidigt att göra det möjligt att utöka bästa praxis och hålla dörren öppen för nya idéer.

2. RESILIENS SOM NY KOMPASS FÖR EU:S POLITIK

Covid-19-krisen har uppdragat ett antal sårbarheter i EU och medlemsstaterna. En analys av krisens effekter visar på allvarliga störningar i Europas ekonomi och samhällen, utöver det fruktansvärda mänskliga lidandet. Beredskap och förebyggande, system för tidig varning och samordningsstrukturer har varit tydligt ansträngda, vilket understryker behovet av ambitiösare krishantering för storskaliga nödsituationer på EU-nivå. Under pandemins första månader var många sjukhus överbelastade, rörelsefriheten för människor och varor begränsades kraftigt och det rådde brist på nödvändiga läkemedel och nödvändig utrustning. Behovet av att behandla covid-19-patienter påverkade systemets kapacitet att hantera patienter som inte hade covid-19, medan vårdinrättningar med boende och grundläggande stödtjänster för äldre och personer med funktionsnedsättning stod under särskilt tryck. Skolor och universitet tvingades stänga, varav många var dåligt förberedda på att kunna erbjuda digitala undervisningsalternativ till klassrum, särskilt i fråga om barn från mindre gynnade miljöer eller barn med funktionsnedsättning. Covid-19-restriktionerna har totalt sett haft en mycket allvarligare effekt på ekonomin än finanskrisen 2008.

Efter en vacklande start gick EU och medlemsstaterna samman för att hantera krisen. Följsamhet och ledarskap på alla förvaltningsnivåer spelade en nyckelroll i insatserna. En inledande reflexartad konkurrens om knappa medicinska resurser och ensidiga åtgärder från medlemsstaternas sida på den inre marknaden och inom Schengenområdet utvecklades snabbt till bättre samarbete och samordning, med stöd av kommissionen. EU tog fram innovativa

¹³ Kommissionens framsynskapacitet inbegriper det gemensamma forskningscentrumets *kompetenscentrum för framsyn* och kommissionens nätverk för strategisk framsyn som samordnas av generalsekretariatet.

¹⁴ Situationsmedvetenhet är den del av beslutsfattandet som syftar till att uppfatta omgivande faktorer och händelser i tid eller rum, förstå vad de betyder och förutse deras framtida status.

¹⁵ <https://espas.secure.europarl.europa.eu/orbis/espas2018about>

lösningar och uppvisade sin förmåga till resiliens. Tillverkare och 3D-utskriftsföretag i EU¹⁶ anpassade snabbt sina produktionslinjer för att tillverka munskydd, ventilatorer och handsprit¹⁷. Kommissionen inrättade den allra första gemensamma strategiska reserven med medicinsk utrustning som en del av rescEU och hjälpte till att underlätta över 350 flygningar för att få hem strandsatta EU-invånare. Efter inledande gränsrestriktioner som ledde till flaskhalsar i försörjningen införde och samordnade kommissionen gröna körfält som möjliggjorde obehindrade godstransporter¹⁸. Distansundervisning inrättades för att kompensera för stängda skolor och universitet. Företag och förvaltningar gick över till distansarbete där det var möjligt. Konsumenterna sökte sig till e-handel och hemleverans. Medlemsstaterna införde skyddsnet för att skydda företag och arbetstagare under restriktionerna. Mellan april och maj 2020 antog kommissionen ett säkerhetsnätspaket¹⁹ och utfärdade inom ramen för den europeiska planeringsterminen²⁰ landsspecifika rekommendationer med största möjliga flexibilitet för att möta denna extraordinära situation. Kommissionen lade också fram en samordnad strategi för att lätta på restriktionerna och få till stånd en omfattande återhämningsplan²¹. Pandemin har därför också tydliggjort Europas förmåga att agera under svåra omständigheter.

Resiliens är förmågan att inte bara stå emot och hantera utmaningar utan också att ställa om på ett hållbart, rättvist och demokratiskt sätt²². Mot bakgrund av covid-19-krisen och en politisk agenda inriktad på omställning står det klart att Europa måste stärka sin resiliens och röra sig framåt, dvs. inte bara återhämta sig utan bli starkare genom att intensifiera dessa omställningar. EU måste dra lärdom av pandemin, föregripa den framtida utvecklingen och hitta rätt balans mellan nuvarande och kommande generationers välbefinnande²³.

EU:s sårbarheter och resilienskapacitet analyseras mot bakgrund av relevanta megatrender – långsiktiga drivkrafter som sannolikt kommer ha stor inverkan på framtiden. Fjorton globala megatrender har identifierats av kommissionens *Megatrends Hub*²⁴. I avsnitt 3 finns en preliminär systematisk analys av de sårbarheter och kapaciteter som krisen påvisat i EU och medlemsstaterna, mot bakgrund av en möjlig förstärkning eller försvagning av dessa megatrender till följd av krisen, såsom visas i **figur 2.1**. Covid-19 har till exempel fördjupat ojämlikheterna och ökat hyperkonnektiviteten och den demografiska obalansen.

¹⁶ Formlabs producerade 150 000 pinnprover med 250 skrivare varje dag. Sjukhuspersonal i Paris skannade också in ventiler, sprutpumpar och medicinska stickkontakter, och tillverkade medicinsk materiel med 60 3D-skrivare för att undvika brist.

¹⁷ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/coronavirus-european-solidarity-action_sv#euindustrystepsintoprotecteupeancitizens

¹⁸ C(2020) 1897 final, Meddelande från kommissionen om genomförandet av gröna körfält enligt riktlinjerna för gränsförvaltningsåtgärder för att skydda folkhälsan och säkerställa tillgången på varor och viktiga tjänster.

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/overview-commissions-response_sv#economic-measures

²⁰ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-country-specific-recommendations-commission-recommendations_en

²¹ COM(2020) 456 final, *EU vid ett vägskil – bygga upp och bygga nytt för nästa generation*.

²² Manca, A.R., Benczur, P., och Giovannini, E., 2017, *Building a scientific narrative towards a more resilient EU society*.

²³ Giovannini, E., Benczur, P., Campolongo, F., Cariboni, J., Manca, A.R., 2020. *Time for transformative resilience: the COVID-19 emergency*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg.

²⁴ Dessa långsiktiga drivkrafter identifieras och övervakas av kommissionens gemensamma forskningscentrum (JRC). De ses fortlöpande över av JRC:s experter för att inkludera uppdateringar och ta hänsyn till förknippade trender som är relevanta eller av intresse för kommissionens avdelningar. Definitionerna av de 14 megatrenderna finns på https://ec.europa.eu/knowledge4policy/foresight/tool/megatrends-hub_en Se även Espas rapport 2019, *Global Trends to 2030* (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/publication/espas-report-2019-global-trends-2030_en).

Analysen visar också på stora möjligheter att stärka Europas resiliens genom relevanta politiska åtgärder.

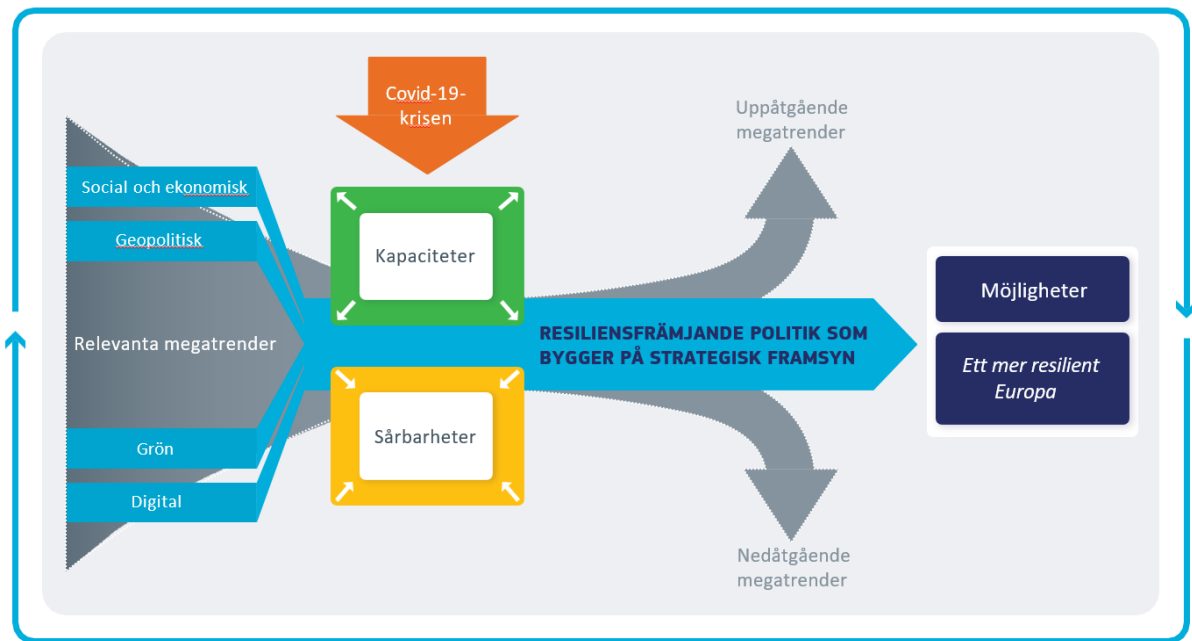
Figur 2.1 – Covid-19-krisens potentiella effekter på megatrender

Framåtblickande politik som stöds av framsyn kommer att stärka EU:s resiliens. Framsyn kan bidra till att förutse utveckling som sannolikt kommer att få negativa konsekvenser, och till att stärka resiliensen genom strukturella förändringar²⁵. **Figur 2.2** visar en cykel för hur strategisk framsyn kan ligga till grund för politik som förbättrar resiliensen inom den sociala och ekonomiska, geopolitiska, gröna och digitala dimensionen, med beaktande av krisens inverkan på relevanta megatrender. Politik som drar nytta av strategisk framsyn kan på ett bättre sätt minska sårbarheterna och stärka de kapaciteter som påvisats av krisen och därigenom öppna nya möjligheter och göra Europa mer resiliens. Detta är en fortlöpande process med ständig omvärdering och återkoppling.

²⁵ Europaparlamentets utredningstjänst, 2020, *Towards a more resilient Europe post-coronavirus. An initial mapping of structural risks facing the EU.*

Figur 2.2 – Samband mellan strategisk framsyn och resiliens

3. FYRDIMENSIONELL ANALYS AV RESILIENS

3.1 Den sociala och ekonomiska dimensionen

Den sociala och ekonomiska dimensionen i fråga om resiliens avser förmågan att hantera ekonomiska chocker och uppnå långsiktiga strukturella förändringar på ett rättvist och inkluderande sätt. Detta innebär att skapa sociala och ekonomiska förutsättningar för en återhämtning som är inriktad på omställningarna, främja social och regional sammanhållning samt stödja de mest utsatta i samhället, med hänsyn till befolkningsutvecklingen och i överensstämmelse med den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Kapaciteter

Europas sociala och ekonomiska resiliens hänger på dess befolkning och unika sociala marknadsekonomi. Den kombinerar en högkvalificerad arbetskraft och en konkurrenskraftig ekonomi med sociala system som syftar till att skydda människor mot negativa händelser och hjälpa dem att hantera förändringar. Genom den sociala dialogen bidrar arbetsmarknadens parter till hållbar och inkluderande tillväxt för alla. Människor i hela EU har garanterad tillgång till utbildning och sociala skyddsåtgärder, som sjuk- och arbetslöshetsförmåner, familjeledighet och flexibla arbetsformer. Denna modell har utsatts för påfrestningar, men har spelat en viktig roll i att dämpa krisens effekter, till exempel genom att bevara arbetstillfällen och hålla företagen flytande²⁶. Vissa medlemsstater har drabbats hårdare av krisen, främst på grund av deras olika ekonomiska strukturer och finanspolitiska utrymme. Medlemsstater med högre offentlig skuldsättning kan i allmänhet vara mer begränsade när det gäller att dämpa

²⁶ https://esip.eu/new/details/2/82-COVID-19%20?social_security=

krisens effekter. Nationella åtgärder har dock kompletterats med åtgärder på EU-nivå, i synnerhet de tre stora skyddsneten för arbetstagare, företag och myndigheter, till ett värde av 540 miljarder euro, vilket godkändes av Europeiska rådet i april 2020²⁷. Om man blickar framåt bidrar EU:s starka offentliga utbildningssystem till att tillhandahålla de färdigheter som krävs för att förbereda för morgondagens arbetstillfällen, vilket är en nyckelfaktor för att kunna säkerställa en rättvis övergång till en grön och digital ekonomi.

EU kan också förlita sig på styrkan hos den inre marknaden²⁸. Den inre marknaden förbättrar rörligheten, säkerställer att innovativa affärsmodeller kan blomstra, underlättar gränsöverskridande detaljhandel och förbättrar tillgången till varor och tjänster i EU. Transportinfrastruktur, den gemensamma valutan och diversifierade ekonomiska sektorer hör till de viktigaste möjliggörande faktorerna för ekonomisk resiliens. På den inre marknaden ger ekonomisk, regional och social mångfald unionen en unik konkurrensfördel på global nivå och stärker dess kollektiva resiliens.

EU:s starka handels- och investeringsförbindelser kommer att bidra till att få ekonomin på rätt spår igen. Eftersom 85 % av världens framtida tillväxt beräknas ske utanför EU, och 35 miljoner arbetstillfällen är beroende av export och 16 miljoner av utländska investeringar, kommer handel och investeringar att vara nyckelfaktorer för att förbinda Europa med externa tillväxtkällor. Detta gäller i synnerhet eftersom efterfrågan sannolikt kommer att öka asymmetriskt efter krisen.

EU:s finansiella system har dragit viktiga lärdomar från 2008 års finanskris. Det finansiella systemet visade sig vara resiliert i början av krisen, delvis tack vare EU:s finansiella reformprogram, särskilt inrättandet av bankunionen. Det är nu betydligt robustare, då bankerna är bättre kapitaliserade för att kunna rikta fokus mot utlåning till hushåll och företag än vad var fallet under 2008²⁹. Företagens möjligheter att skaffa finansiering på kapitalmarknaderna har också förbättrats.

Samarbetsorganisationer och organisationer utan vinstsyfte stärker den sociala och ekonomiska resiliensen. Kooperativ, ömsesidiga bolag, organisationer utan vinstsyfte, stiftelser och sociala företag har hjälpt de offentliga tjänsterna att hantera krisen³⁰. De har visat att de kan tillhandahålla ett brett utbud av produkter och tjänster på den inre marknaden under förhållanden där vinstdrivande företag inte hade kunnat skapa tillräcklig avkastning på

²⁷ https://ec.europa.eu/newsroom/ecfin/item-detail.cfm?item_id=675083&utm_source=ecfin_newsroom&utm_medium=Website&utm_campaign=ecfin&utm_content=EU%20leaders%20approve%20%20billion%20package%20of%20safety%20nets%20and%20task%20Commission%20&lang=en

²⁸ EU:s inre marknad omfattar 450 miljoner konsumenter och 22,5 miljoner små och medelstora företag.

²⁹ ECB:s analyser visar att euroområdet banksektor är resiliert mot påfrestningar som orsakats av coronaviruset:

<https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ssm.pr200728-7df9502348.en.html>

³⁰ Under covid-19-krisen minskade exempelvis organisationer som *SOS Médecins* i Frankrike trycket på hälso- och sjukvården och sjukhusen genom att erbjuda läkarbesök i hemmet för personer som behövde det. I Förenade kungariket tillhandahölls över 30 % av vården i hemmet av sociala företag (<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/social-economy-and-the-covid-19-crisis-current-and-future-roles-f904b89f/#:~:text=The%20COVID%2D19%20crisis%20has%20allowed%20the%20social%20economy%20to,to%20provide%20goods%20and%20services>).

kapital, och har därmed skapat och bevarat miljontals arbetstillfällen³¹. De är också en viktig drivkraft för social innovation.

Europeisk solidaritet är avgörande för att klara kollektiva utmaningar som covid-19. Sammanhållningspolitiken och EU:s solidaritetsfond spelar en nyckelroll i investeringsinitiativet mot effekter av coronaviruset, och hjälper utsatta sektorer som hälso- och sjukvården, små och medelstora företag och arbetsmarknaderna i de medlemsstater och regioner som drabbats hårdast³². Instrumentet för krisstöd – en finansieringsdel av den gemensamma europeiska färdplanen för att lätta på covid-19-restriktionerna – gör det möjligt att på ett samordnat sätt mildra konsekvenserna av pandemin på EU-nivå³³.

Sårbarheter

Krisen har blottat sårbarheter på hälsoområdet och det sociala området i Europa. Vårdinrättningar med boende och grundläggande stödtjänster för äldre och personer med funktionsnedsättning var strukturellt sårbara och oförberedda på att hantera och kontrollera spridningen av coronaviruset. Personer med kroniska sjukdomar, särskilt med svaga immunsystem eller luftvägsproblem, har drabbats särskilt hårt. Hälso- och sjukvårdssystemen i flera medlemsstater och läkemedelsindustrin var inte fullt förberedda och hade problem med bl.a. brist på personlig skyddsutrustning och kemikalier som krävs för läkemedelstillverkning. Framför allt hade Europa svårigheter med förberedelser och samordning när de första varningarna började komma från Kina. Det finns ett behov av att bättre kunna förutse hälsorisker och förhindra spridning av nya infektionssjukdomar och tillhörande problem. Covid-19 har flyttat uppmärksamheten från stora hälsoutmaningar som icke-överförbara sjukdomar, framför allt cancer och fetma.

Restriktionerna har påverkat välbefinnandet i stort. Tillfredsställelsen med livet och välbefinnandet har sjunkit till sin lägsta nivå på över 40 år³⁴. Under de första sex månaderna 2020 har känslan av ensamhet i Europa nästan tredubblats, särskilt bland ungdomar och äldre, och problemen med psykisk ohälsa har ökat³⁵.

Ojämligheter i fråga om ekonomi, kön, kompetens samt regionala och etniska ojämlikheter har blivit större³⁶. Covid-19 har gjort att antalet människor som lever i eller riskerar att drabbas av fattigdom i Europa har ökat³⁷. Vissa av de som påverkats ekonomiskt

³¹ Det finns två miljoner företag inom den sociala ekonomin i Europa, vilket motsvarar 10 % av alla företag i EU. Över elva miljoner människor, omkring 6 % av anställda i EU, arbetar för företag inom den sociala ekonomin: https://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_en

³² I april 2020 lanserade kommissionen två åtgärds paket för att mobilisera stöd mot covid-19: [investeringsinitiativet mot effekter av coronaviruset](https://ec.europa.eu/knowledge4policy/shifting-health-challenges_en) (CRII) och [investeringsinitiativet mot effekter av coronaviruset plus](https://ec.europa.eu/knowledge4policy/diversifying-inequalities_en) (CRII+), vilka omgående antogs av Europaparlamentet och rådet.

³³ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/emergency-support-instrument_sv

³⁴ <https://www.mckinsey.com/featured-insights/europe/well-being-in-europe-addressing-the-high-cost-of-covid-19-on-life-satisfaction#>

³⁵ Megatrenden om nya hälsoutmaningar (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/shifting-health-challenges_en) har förstärkts.

³⁶ Megatrenden om fler typer av ojämlikhet (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/diversifying-inequalities_en) har förstärkts.

³⁷ Med utgångspunkt i antagandena i kommissionens ekonomiska prognos för våren 2020 förväntas fattigdomsriskerna öka med 4,8 procentenheter. De ytterligare politiska åtgärder som medlemsstaterna har vidtagit under krisen kan mildra denna ökning (till 1,7 procentenheter). Almeida, V., Barrios, S., Christl, M., De-Poli, S., Tumino, A., van der Wielen, W., 2020, *Households' income and the cushioning effect of fiscal policy measures in the Great Lockdown*. JRC Working Papers on Taxation and Structural Reforms No 06/2020, Europeiska kommissionen, Gemensamma forskningscentrumet, Sevilla. JRC121598. Liknande iakttagelser har presenterats i <https://voxeu.org/article/inequality-and-poverty-effects-lockdown-europe>

av pandemin har också haft svårare att få tillgång till livsmedel³⁸. Etniska minoriteter löper statistiskt sett större risk att smittas av viruset och att drabbas av ekonomisk osäkerhet³⁹. Ojämlig tillgång till digital infrastruktur och digitala tjänster har också påvisats av krisen, och har vidgat den digitala klyftan. Studerande från missgynnade miljöer har med mindre sannolikhet deltagit i onlineundervisning, och lågkvalificerade arbetstagare har med högre sannolikhet arbetat inom ”kontaktjobb”, där de i större grad riskerat att exponeras för sjukdomen samtidigt som de har haft sämre tillgång till hälso- och sjukvård. Arbetande (inklusive distansarbetande) föräldrar, i synnerhet mödrar, har med bristande tillgång till barnomsorg pålagts en extra börda. Yrkesverksamma i första ledet har utgjorts av ett oproportionerligt stort antal kvinnor, motsvarande 70 % av all personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Våld i hemmet har ökat kraftigt⁴⁰. Krisen har dessutom belyst den sociala och ekonomiska sårbarheten hos arbetstagare från länder utanför EU⁴¹ och deras viktiga bidrag till EU:s insatser mot coronaviruset⁴². Ekonomiska svårigheter och ekonomisk recession kan också leda till ökad exponering för organiserad brottslighet och ökad korruption⁴³.

Ekonomiska sektorer och företag har drabbats hårt av krisen. Under andra kvartalet 2020, som fortfarande var präglad av covid-19-restriktionerna i de flesta medlemsstater, minskade säsongsrensad BNP med 12,1 % i euroområdet och med 11,7 % i EU jämfört med föregående kvartal⁴⁴. De kumulativa nettointäktsförlusterna för företagen i EU uppskattas till omkring 13–24 % av EU:s BNP⁴⁵. En sårbar företagssektor kan leda till konkurser, vilket kan orsaka varaktiga ekonomiska skador genom ökad arbetslöshet, förlorat kapital och förstörelse av ägarnas eget kapital. Företagskonkurser skapar också störningar i ekonomiska nätverk och stoppar de internationella leveranskedjorna. De företag som överlever kommer ändå att få minskad investeringskapacitet. Krisen har också förvärrat betalningsförseningarna i affärstransaktioner ytterligare⁴⁶. För småföretag kan sena betalningar innebära skillnaden mellan överlevnad och konkurs och äventyra deras förmåga att betala anställda och leverantörer samt deras drift, produktion och tillväxt. Med tanke på de begränsade resurserna och de befintliga hindren för tillgång till kapital kan små och medelstora ha mindre resiliens och flexibilitet när det gäller att hantera kostnader i samband med chocker såsom covid-19⁴⁷. Offentliga förvaltningar har utsatts för stora påfrestningar när det gäller att tillhandahålla tjänster till företag och invånare.

³⁸ Livsmedelsbanker har upplevt en exponentiell ökning av efterfrågan världen över (<http://www.fao.org/food-loss-reduction/news/detail/en/c/1271024/>).

³⁹ <https://www.enar-eu.org/Evidence-of-the-impact-of-Covid-19-on-racialised-communities-exposes-need-to>

⁴⁰ Påverkar särskilt kvinnor, barn och hbt+-grupper (<https://unric.org/en/who-warns-of-surge-of-domestic-violence-as-covid-19-cases-decrease-in-europe/>).

⁴¹ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC120730>

⁴² https://ec.europa.eu/knowledge4policy/sites/know4pol/files/key_workers_covid_0423.pdf

⁴³ <https://eucrim.eu/news/europol-how-covid-19-shapes-serious-and-organised-crime-landscape-eu/>

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11156775/2-31072020-BP-EN.pdf/cbe7522c-ebfa-ef08-be60-b1c9d1bd385b>

⁴⁵ <https://voxeu.org/article/eu-firms-post-covid-19-environment>

⁴⁶ I mars 2020 tredubblades betalningsförseningarna i handelstransaktioner i Frankrike, jämfört med samma period 2019. I Spanien uppgav 70 % av de små och medelstora företagen att betalningsfristen ensidigt förlängts av deras gäldenärer. I Italien uppskattades betalningsförseningarna till små och medelstora företag under första kvartalet 2020 till mer än 15 miljarder euro.

⁴⁷ <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/coronavirus-covid-19-sme-policy-responses-04440101/>

Arbetsmarknaderna har drabbats av störningar⁴⁸ med ett mycket stort antal förlorade arbetstillfällen som skulle kunna få långsiktiga återverkningar. Medlemsstaternas förmåga att finansiera skyddsnet för människor och företag skiljer sig åt när det gäller att absorbera krisens effekter, vilket leder till asymmetrier som hotar den regionala och sociala sammanhållningen. Till skillnad från tidigare kriser har sysselsättningen drabbats hårdast inom tjänstesektorn, som har varit motorn för att skapa arbetstillfällen under det senaste årtiondet⁴⁹. Nästan 8 % av alla arbetstillfällen i Europa, motsvarande 12 miljoner heltidsjobb, förväntas gå förlorade under 2020⁵⁰, utöver de förödande effekterna på atypiska arbetsformer och projektbaserat arbete. Detta ökar risken för strukturell arbetslöshet och långtidsarbetslöshet, vilket leder till en kompetensminskning av arbetskraften just vid den tidpunkt då digital kompetens och andra specialistkunskaper är avgörande för den framtida sysselsättningen, och två av fem invånare i EU saknar digital kompetens⁵¹. Ungdomar som söker sig ut på arbetsmarknaden vid denna period kommer också att få det svårare att få sitt första jobb⁵². Pandemin slog dessutom till när 21 % av EU:s invånare redan riskerade att bli överskuldsatta⁵³.

Bankunionen har varit avgörande för att kunna rida ut stormen på kort sikt, men den ekonomiska och monetära unionen är fortfarande inte fullbordad. Kapitalmarknadsunionens betydelse på lång sikt blir allt mer tydlig i en tid då marknadsfinansieringens roll för realekonomin är oumbärlig. Även om möjligheterna till marknadsfinansiering för företag överlag har förbättrats skulle åtgärder för att underlätta tillgången till finansiering med eget kapital göra dem mer resilienta. För att kunna bygga en hållbar framtid behöver EU därför en mer resilient infrastruktur för finansmarknaden, med djupa och breda kapitalmarknader som kan utnyttjas i en värld där det råder strategisk konkurrens.

Covid-19 kommer sannolikt att bidra till den pågående trenden med Europas minskande befolkning. Demograferna⁵⁴ förväntar sig ännu lägre födelsetal i Europa på grund av den osäkerhet som orsakats av pandemin och den efterföljande recessionen⁵⁵. Europa har en åldrande befolkning och äldre personer och personer med funktionsnedsättning är de som är mest utsatta för fattigdom och covid-19⁵⁶, samtidigt om de också är mest socialt isolerade på grund av åtgärderna för fysisk distansering⁵⁷. Befolkningsutvecklingen påverkar också den sociala och ekonomiska resiliensen i stort.

⁴⁸ COM(2020) 112 final, *Samordnad ekonomisk reaktion på Covid-19-utbrottet*.

⁴⁹ Hotell- och restaurangbranschen, flygnäringen, besöksnäringen och kultursektorn har drabbats särskilt hårt. På vissa områden, t.ex. leverans och hälso- och sjukvård, har antalet arbetstillfällen ökat, men det har huvudsakligen utgjorts av osäkra anställningar. Inställda kulturföreställningar, nedstängda lokaler, stoppade produktioner och den inverkan detta haft på inkomsterna har gjort situationen för den kulturella och kreativa sektorn mer osäker än någonsin tidigare. Mediesektorn, som spelar en nyckelroll för demokratin, har också drabbats hårt. Enligt kommissionens beräkningar från maj 2020 skulle omsättningen minska med över 50 % under 2020, utan att hänsyn togs till ytterligare perioder med restriktioner. Se SWD(2020) 98 final, *Identifying Europe's recovery needs*; Eurofound, 2020, *COVID-19: Policy responses across Europe*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg.

⁵⁰ https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_740893/lang--en/index.htm

⁵¹ Digital Economy and Society Index 2020 (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>).

⁵² Europeiska kommissionens ekonomiska prognos för våren 2020.

⁵³ Eurofound, 2020, *Addressing household over-indebtedness*, Europeiska unionens publikationsbyrå, Luxemburg.

⁵⁴ Megatrenden om ökande demografisk obalans (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/increasing-demographic-imbalances_en) har förstärkts.

⁵⁵ <https://population-europe.eu/policy-brief/demography-and-coronavirus-pandemic>

⁵⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/demography_report_2020_n.pdf

⁵⁷ https://www.un.org/en/development/desa/policy/wess/wess_dev_issues/dsp_policy_01.pdf

Möjligheter

Privata och offentliga investeringar är centralt för social och ekonomisk resiliens och återhämtning. De måste vara i linje med EU:s politiska mål om delaktighet, digitalisering, utfasning av fossila bränslen och hållbarhet, och framsyn kommer att vara avgörande i utvecklingen av ett perspektiv som säkerställer att dessa villkor uppfylls. Den fleråriga budgetramen 2021–2027 och Next Generation EU kommer att främja betydande investeringar, innovation och ekonomisk konvergens mellan medlemsstaterna, med garantier för rättsstatsprincipen. Detta kommer också att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl. Faciliteten för återhämtning och resiliens kommer att främja social och ekonomisk resiliens med hjälp av investerings- och reformpaket.

Finansieringen av företag, särskilt små och medelstora företag, måste tillgodose nuvarande behov och behov som uppstår av långsiktiga omställningar. Åtgärder för att stärka banksektorn, kapitalmarknaderna och finansieringen av eget kapital, däribland främjandet av kapitalmarknadsunionen och fullbordandet av bankunionen, kommer att vara viktiga för att stärka EU:s resiliens. Arbetstagarna kommer att gynnas av sådana reformer, som kommer att öka företagens förmåga att säkra och skapa arbetstillfällen. Anpassning av de sociala trygghetssystemen till arbetsmarknader där arbetstagare rör sig mellan yrken och länder kommer att vara viktigt för att bevara sysselsättningen. Investeringar i humankapital och innovation, välfungerande institutioner och ett attraktivt företagsklimat är centralt.

Covid-19 har lett till snabba förändringar på arbetsmarknaderna. Förändringar som förutspått ske under loppet av flera årtionden, t.ex. distansarbete för hela organisationer, nationella förvaltningar och företag, eller virtuella konferenser och evenemang i stället för möten på plats⁵⁸, har skett under loppet av veckor på grund av pandemin⁵⁹. En del av denna omställning är sannolikt tillfällig, men den kommer att öppna för nya sysselsättningsmöjligheter och stärka integrationen av den europeiska arbetsmarknaden. Den medför också en möjlighet att tänka om och anpassa anställningsformer och karriärmodeller.

Skolor och universitet var tvungna att ställa om till virtuella metoder nästan över en natt och erbjuda nya möjligheter till utbildning och lärande⁶⁰. Hyperkonnektivitet och gränsöverskridande samarbete mellan utbildningsinstitutioner, nya pedagogiska metoder och genomförandesätt (t.ex. virtuella eller blandade), framsteg inom kognitiv vetenskap, informationstillgång och större tonvikt på livslångt lärande bidrar till förändringar i modeller för lärande och tillgången till utbildning.

Omvälningar av etablerade livsstilar har intensifierat debatten om hur vi mäter framsteg och uppfattar välbefinnande. Såsom betonas i den årliga strategin för hållbar tillväxt 2020⁶¹ är ekonomisk tillväxt inte ett självändamål. I december 2019 lade kommissionen fram den *europeiska gröna given*, EU:s nya tillväxtstrategi som syftar till att

<https://www.brookings.edu/blog/future-development/2020/05/18/which-jobs-are-most-at-risk-because-of-covid-19/>

⁵⁸ Megatrenden om förändringar av arbetets karaktär (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/foresight/changing-nature-work_en) har förstärkts.

⁵⁹ <https://www2.deloitte.com/be/en/pages/covid-19/articles/workforce/workforce-strategy.html>

⁶⁰ Megatrenden om diversifiering av utbildning och lärande (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/diversification-education-learning_en) har förstärkts.

⁶¹ https://ec.europa.eu/info/publications/2020-european-semester-annual-sustainable-growth-strategy_en

omvandla unionen till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi där klimat- och miljöutmaningar omvandlas till möjligheter. Krisen har blåst nytt liv i debatten om vilken typ av ekonomisk tillväxt som är önskvärd, vad som faktiskt är viktigt för människors välbefinnande i en värld med ändliga resurser och om behovet av nya mått på framsteg utöver BNP-tillväxt. EU har goda förutsättningar att inta en internationell ledarroll och främja tillväxt och jämlikhet, där FN:s mål för hållbar utveckling står i centrum för den ekonomiska politiken⁶². Dessa mål kan ses som ett sätt för att uppnå större resiliens. Strategisk framsyn kan i sin tur bidra till att identifiera de bästa sätten att uppnå målen för hållbar utveckling.

Strategisk framsyn kan bidra till att identifiera ytterligare sociala och ekonomiska möjligheter och vägar för att uppnå en grön, digital och rättvis omställning. Detta inbegriper utformning nya sociala och finanspolitiska reformer och utprovning av deras långsiktiga hållbarhet för att blåsa nytt liv i Europas sociala marknadsekonomiska modell och samtidigt säkerställa EU:s ledande roll i den globala ekonomin. Strategisk framsyn är också relevant för att forma framtidens yrken, identifiera nya färdigheter som krävs för den gröna och digitala ekonomin, lärandemönster och partnerskap samt förstå samspelet mellan ny teknik, jobb, utbildning och viktiga berörda parter. Mot bakgrund av bredare demografiska trender som påverkar vissa landsbygdsområden, utmaningar som förvärras av regionala och lokala ojämlikheter samt den s.k. missnöjets geografi, kommer det också att krävas en långsiktig vision som tar hänsyn till den sociala och ekonomiska utvecklingen, infrastrukturbehoven, tillgången till grundläggande tjänster och territoriell sammanhållning. Denna långsiktiga vision bör täcka flera politikområden och kräver en integrerad och samordnad strategi på såväl EU-nivå som nationell och regional nivå. Strategisk framsyn kan dessutom ligga till grund för samtal kring en ny betydelse för begreppen framsteg och välbefinnande och om vilka indikatorer som skulle vara mest lämpliga för att mäta dessa ambitioner (avsnitt 4).

3.2 Den geopolitiska dimensionen

Geopolitisk resiliens avser EU:s förmåga att stärka sitt öppna strategiska oberoende⁶³ och sin globala ledarroll. Detta är förankrat i att EU uttrycker sina värden i en värld med konkurrerande makter som är starkt beroende av varandra, där covid-19 har påverkat geopolitiska trender och maktbalanser. I takt med att USA vänder sig alltmer inåt lämnas ett tomrum på den globala arenan, vilket andra aktörer som Kina⁶⁴ är angelägna om att fylla. Genom att mobilisera strategiska resurser för humanitärt bistånd och utvecklingsbistånd och

⁶² Målen för hållbar utveckling (<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>) är en färdplan för mänskligheten som omfattar nästan samtliga aspekter av människans och planetens välbefinnande. De utgör ett viktigt verktyg för att blåsa nytt liv i EU:s tillväxtstrategi för konkurrenskraftig hållbarhet, som säkerställer en ekonomi som fungerar för alla och hållbar tillväxt. I syfte att stärka den centrala roll som målen för hållbar utveckling spelar i utformningen av den ekonomiska politiken publicerar Eurostat en [årlig övervakningsrapport](#).

⁶³ Öppet strategiskt oberoende definieras som EU:s åtagande för öppen och rättvis handel, som bevarar fördelarna med en öppen ekonomi och stöder partner runt om i världen för att leda den förnyade och revitaliserade form av multilateralism som världen behöver. Samtidigt är EU medvetet om behovet av att minska sitt beroende och stärka sin försörjningstrygghet när det gäller viktig teknik och värdekedjor (COM (2020) 456 final, *EU vid ett vägskäl – bygga upp och bygga nytt för nästa generation*).

⁶⁴ <https://www.cfr.org/conference-calls/after-covid-19-chinas-role-world-and-us-china-relations>

sträva efter att tillgängliggöra vaccin och läkemedel mot covid-19 i hela världen spelar EU en ledande roll genom sin s.k. Team Europe-strategi⁶⁵.

Kapaciteter

EU betraktas som en tillförlitlig partner och ansvarsfull ledare. När den globala ordningen hotar att urholkas och splittras kan EU fungera som ett ankare för stabilitet och som garant för fred. EU medlar i krissituationer, förmedlar internationella avtal och använder sin samlande kraft för att ta fram globala lösningar på globala problem. Pandemin visar att globala utmaningar kräver effektivt och flexibelt internationellt samarbete och gemensamma lösningar. EU formar aktivt samarbetet inom globala styrningsstrukturer, och dess utrikes- och säkerhetspolitik bygger på mångfacetterad diplomati och strategiska partnerskap med viktiga aktörer och regioner. EU:s utrikes- och säkerhetspolitiska prioriteringar drivs av dess globala strategi. EU är medvetet om vikten av säkerhets- och försvarssamarbete och har därför bland annat inrättat en europeisk försvarsfond och ett permanent strukturerat samarbete (Pesco)⁶⁶ samt lanserat ett initiativ för militär rörlighet.

Europas omfattande globala handelskapacitet underbygger dess geopolitiska makt och resiliens. En analys av handelsberoendet för produkter som är beroende av ett litet antal leverantörer visar att det finns alternativa försörjningskällor för nästan alla produkter som importerats till EU. Endast 1 % av EU:s totala importvärde kommer från en enda leverantör, medan 10 % kommer från minst 67 alternativa leverantörer, och hälften av alla produkter kommer från mer än 25 leverantörer världen över⁶⁷. Dessutom utgörs över två tredjedelar av EU:s import av insatsvaror som används i produktionsprocesser i EU. EU kan därför på ett konsekvent sätt använda sin ekonomiska tyngd och förhandlingsstyrka för att nå fram till internationella avtal som skyddar invånarna.

EU är en rymdmakt. EU har utvecklat viktig rymdkapacitet som fungerar som ett geopolitiskt verktyg för att stärka sin globala roll inom teknisk utveckling och övervakning⁶⁸. Flera viktiga ekonomiska sektorer är beroende av tjänster som tillhandahålls av Europas rymdbaserade tillgångar.

EU bygger upp resiliens inom och utanför sitt grannskap. EU är världens största givare av utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd, med särskilt fokus på grannskapet och Afrika. Europa stöder partnerländer med finansiering, utbildning och strukturella förbättringar för att främja deras utveckling och resiliens och genomförandet av målen för hållbar utveckling. Genom det östliga partnerskapsinitiativet bidrar EU dessutom till att öka stabiliteten, välståndet och resiliensen i grannländerna genom att hjälpa dem att göra framsteg i den gröna och digitala omställningen.

EU har mångårig kapacitet och erfarenhet när det gäller att utforma internationella standarder och normer. EU måste nu stärka framåtblickande allianser för att fortsätta att

⁶⁵ Syftet med Team Europe-strategin är att kombinera resurser från EU, medlemsstaterna och finansinstitut, särskilt Europeiska investeringsbanken och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling.

⁶⁶ Artiklarna 42.6 och 46 i EU-fördraget samt protokoll nr 10.

⁶⁷ <https://ecipe.org/blog/how-survive-trade-apocalypse/>

⁶⁸ T.ex. satellitnavigering, jordobservation, telekommunikation och Galileos offentliga reglerade tjänst.

forma internationella normer och standarder på ett sätt som återspeglar europeiska värderingar och intressen. Trots EU:s hittillsvarande proaktiva engagemang med FN-organen och andra internationella organisationer i olika forum⁶⁹ är sådana allianser särskilt relevanta i ljuset av det ökande trycket från inflytelserika globala aktörer.

EU kan använda sin geopolitiska kapacitet och internationella genomslagskraft på ett konsekvent och ändamålsenligt sätt nu och i framtiden. Europa måste fortsätta att utveckla ett strategiskt nätverk av partnerskap och allianser för att minska beroendet i väsentliga värdekedjor, bidra till fred och stabilitet i sitt grannskap, söka effektiva lösningar på globala problem och blåsa nytt liv i en regelbaserad multilateral världsordning samt utnyttja sina finansiella resurser till stöd för sina politiska mål. EU har en stark position när det gäller att utforma det multilaterala systemet för global ekonomisk styrning, utveckla ömsesidigt fördelaktiga förbindelser för att öka sin konkurrenskraft⁷⁰ och främja och fastställa globala standarder för den gröna och digitala omställningen. Detta bör göras samtidigt som man främjar EU:s demokratiska värderingar och säkerställer samstämmighet med bredare prioriteringar vad gäller hållbarhet, klimatförändringar, den digitala ekonomin och säkerhet.

Sårbarheter

Multilateralism och det globala finansiella systemet utsätts för allt större tryck från snäva nationella intressen. Bevarandet av utrymme för samförståndsbyggande och gemensamma åtgärder för att ta itu med globala utmaningar och skydda gemensamma kollektiva nyttigheter är av central betydelse för den geopolitiska resiliensen.

Maktförskjutningen till öst och syd är en global megatrend. Även om den har avtagit tillfälligt till följd av covid-19-krisen kommer den sannolikt att fortsätta, eftersom den drivs av en ökande ekonomisk och politisk tyngd hos nya aktörer, med stöd av deras demografiska tyngd. I takt med att EU:s andel av världens befolkning och den globala BNP:n minskar⁷¹ kan detta få ytterligare inverkan på EU:s genomslagskraft på många viktiga områden.

Säkerhetsmiljön förändras ständigt. Den präglas av förskjutningen av maktbalansen, den ökande användningen av hybridhot, rymd- och cyberkrigföring, desinformation och icke-statliga aktörers växande roll⁷². Krisen har också ytterligare förvärrat tryck som kan leda till konflikter. Effekterna av ekonomiska åtgärder som drivs av politiska överväganden, såsom extraterritoriella verkningar av sanktioner eller protektionistiska åtgärder, utgör ytterligare utmaningar för EU. Covid-19-pandemin har visat hur sårbar viktig infrastruktur är och att den måste skyddas mot fysiska och digitala hot⁷³. Krisen har också förvärrat befintliga sårbarheter och ojämlikheter i konfliktdrabbade och instabila länder. För att främja en sammanhängande strategisk vision behöver EU en gemensam syn på säkerhetsmiljön och på gemensamma mål och målsättningar. Före utgången av 2020 kommer den höga representanten att lägga fram en

⁶⁹ FN:s konferens för handel och utveckling (Unctad), Internationella teleunionen (ITU) och Världspannsorganisationen för den intellektuella äganderätten (Wipo). Också med G7, G20, OECD, Europarådet, Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN), Världshandelsorganisationen (WTO), Sydasiatiska nationers förbund (Asean) och Asien-Europa-mötet (Asem).

⁷⁰ COM(2020) 102 final, *En ny industristrategi för EU*; SWD(2020) 98 final, *Identifying Europe's recovery needs*.

⁷¹ https://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policy_reviews/global-europe-2050-report_en.pdf

⁷² COM(2020) 605 final, *Strategi för EU:s säkerhetsunion*.

⁷³ Ibidem.

analys av hot och utmaningar som ska ligga till grund för en strategisk kompass om säkerhet och försvar, som ska vara klar senast 2022. Detta kommer att utgöra ett avgörande bidrag till utvecklingen av en gemensam europeisk säkerhets- och försvarskultur, ge ny stimulans åt olika försvarsinitiativ och stärka deras samstämmighet⁷⁴.

En ordnad hantering av migrationen kommer att vara en fortsatt prioritering. De bakomliggande orsakerna till migration, däribland lokala konflikter, fattigdom och ojämlikhet som förvärrats av covid-19-krisen och klimatförändringarna, finns fortsatt kvar^{75,76}. För att ta itu med dessa utmaningar⁷⁷ kommer det att krävas mer uppmärksamhet, flexibilitet, resurser och diplomatiska insatser med stöd av bistånd, tillsammans med strategiska, balanserade och skräddarsydda partnerskap med viktiga tredjeländer för att kunna hitta hållbara och effektiva lösningar för hanteringen av migrationen⁷⁸.

Bristen på enighet inom specifika utrikes- och säkerhetspolitiska områden är en källa till instabilitet. EU:s styrka och trovärdighet utomlands har ett direkt samband med dess inre enighet och sammanhållning, vilket bygger på dess mångfald. Bristande enighet och samordning mellan medlemsstaterna kan i vissa fall begränsa ändamålsenligheten och flexibiliteten i åtgärder på EU-nivå, vilket kan ge utländska makter tillfälle att tillämpa söndra-och-härska-strategier.

Covid-19-krisen har avslöjat Europas alltför stora beroende av leverantörer utanför EU när det gäller råvaror av avgörande betydelse⁷⁹ och har belyst hur försörjningsavbrott kan påverka industriella ekosystem och andra produktionssektorer. Även om det finns alternativa försörjningskällor för de flesta produkter är Europa i allt högre grad beroende av ett begränsat antal externa leverantörer av vissa grundläggande varor, komponenter och råvaror (ruta 3.1) samt jordbruksprodukter. Stängningar av fabriker i covid-19-hotspots i Kina och norra Italien ledde till att fordonsfabriker stängdes i hela Europa, vilket resulterade i förluster motsvarande 12,5 % av den totala produktionen för 2019⁸⁰. En liknande bild framträder för läkemedel från Indien, vilket har lett till brist på generiska läkemedel⁸¹. I april 2020 hade den europeiska industriproduktionen minskat med 27 % under loppet av tolv månader⁸². Dessutom är Europa starkt beroende av tredjeländer när det gäller avancerade komponenter för databehandling, särskilt mikroprocessorer, då bara omkring 10 % av den

⁷⁴ D. Fiott, 2020, *Uncharted territory? Towards a common threat analysis and a strategic compass for EU security and defence*, Europeiska unionens institut för säkerhetsstudier.

⁷⁵ Världsbanken uppskattar att klimatförändringarna fram till 2050 kan tvinga över 140 miljoner människor att bli interna klimattvångare i Afrika, Sydasiens och Latinamerika (<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/03/19/climate-change-could-force-over-140-million-to-migrate-within-countries-by-2050-world-bank-report>).

⁷⁶ Detta kräver också ytterligare belägg och forskning, med analyser av komplexiteten hos långsiktiga sammanflätade faktorer, som en del av framsynsstrategin som tas fram av kunskapscentrumet för migration och demografi (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/migration-demography_en).

⁷⁷ COM(2020) 605 final, *Strategi för EU:s säkerhetsunion*.

⁷⁸ Lösningar kommer att läggas fram genom lagstiftningsinitiativ och andra initiativ inom ramen för den nya migrations- och asylpakten.

⁷⁹ Globala leveranskedjor är mycket komplexa. Multinationella företag står för två tredjedelar av den internationella handeln, med en hög fragmentering av produktionen av insatsvaror som fraktas mellan olika produktionsanläggningar (<https://iap.unido.org/articles/lessons-past-disruptions-global-value-chains>; <https://www.entrepreneur.com/article/349229>).

⁸⁰ <https://www.acea.be/press-releases/article/298-automobile-factories-operating-across-europe-new-data-shows>

⁸¹ https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/trade_related_goods_measure_e.htm

⁸² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294900/4-12062020-AP-EN.pdf/93c51a4c-e401-a66d-3ab3-6ecd51a1651f>

globala produktionen sker i EU⁸³. Med ökande globala spänningar blir de europeiska leveranskedjorna alltmer sårbara.

Faktaruta 3.1: FALLSTUDIE – Råvaror av avgörande betydelse

Bortsett från försörjningsavbrott under covid-19-krisen är EU starkt beroende av länder utanför EU i fråga om råvaror som är av avgörande betydelse för att förbli ledande i den globala konkurrensen – oavsett om det gäller ekonomi eller försvar (figur 3.1). Att ta itu med det alltför stora beroendet av länder utanför EU när det gäller råvaror av avgörande betydelse⁸⁴, såsom grafit, kobolt och sällsynta jordartsmetaller⁸⁵, är därför en av de centrala faktorerna för att kunna stärka Europas öppna strategiska oberoende inom viktig teknik som behövs för att uppnå ett koldioxidneutralt och digitalt samhälle. Exempel på sådan teknik är batterier, bränsleceller, sol- och vindenergi samt väte. Efterhand som dessa typer av teknik införs, riskerar EU att ersätta sitt beroende av fossila bränslen med ett beroende av en rad olika råvaror, som i många fall tas in från utlandet. Enligt ett scenario med hög efterfrågan skulle EU behöva 18 gånger mer litium 2030 och 60 gånger mer 2050⁸⁶. **Figur 3.2** visar att den globala utvinningen av råvaror, däribland råvaror av avgörande betydelse, spås vara mer än dubbelt så stor 2050.

Ett stort beroende kräver större resiliens och diversifiering av försörjningen, framför allt genom bättre utnyttjande av EU:s egna källor, cirkularitet för råvaror eller förlängning av produkters livslängd med fokus på återanvändning, reparation och återvinning samt genom EU:s strategiska handelspolitik och diplomati.

Utnyttjande av *urban mines*, dvs. återvinning av råvaror ur avfall från tätbebyggelse, skulle med tiden kunna tillgodose en stor del av EU:s efterfrågan på viktiga råvaror⁸⁷. Europa är världsledande när det gäller infrastruktur för återvinning av metaller, och den europeiska industrin producerar över hälften av sina basmetaller från återvunna källor, jämfört med 19 % i resten av världen. Men mer måste göras om EU ska kunna säkra de resurser som krävs för att förverkliga den gröna och digitala omställningen.

Europas egna mineraltillgångar är underutnyttjade, och EU är sårbart när det gäller bearbetning, återvinning, förädling och separering⁸⁸. Detta beror på höga produktionskostnader jämfört med världsmarknadspriserna, höga miljöstandarder och den nuvarande låga acceptansen från allmänheten. Investeringar i produktion av primära och sekundära råvaror skulle gynna sysselsättningen i alla tillverkningsindustrier. Gruvdrift och förädling i EU sysselsätter redan 3,4 miljoner arbetstagare, medan tillverkningsindustrin står för ytterligare 25 miljoner arbetstillfällen. Reparationer och materialåtervinning ger 2,2 miljoner arbetstillfällen, och denna siffra stiger. Dessa investeringar skulle kunna bidra till att bibehålla geologisk och metallurgisk högteknologisk kompetens och till att utveckla nya färdigheter för att stärka EU:s globala konkurrenskraft i en sektor som har en stabil tillväxtpotential under 2000-talet. Investeringar i EU:s kapacitet inom gruvdrift bör dock inte ske på bekostnad av

⁸³ <https://www.economist.com/leaders/2018/12/01/chip-wars-china-america-and-silicon-supremacy>

⁸⁴ Några strategier för att undanröja beroendet inbegriper diversifiering av källor, utveckling av ersättningsprodukter eller förlängning av livslängden på berörda produkter.

⁸⁵ Den europeiska industrin, särskilt vad gäller produktionen av batterier, motorer och vindgeneratorer, är beroende av import av grafit (varav 48 % kommer från Kina), kobolt (varav 68 % kommer från Demokratiska republiken Kongo), litium (varav 78 % kommer från Chile) och sällsynta jordartsmetaller (varav nästan 100 % kommer från Kina).

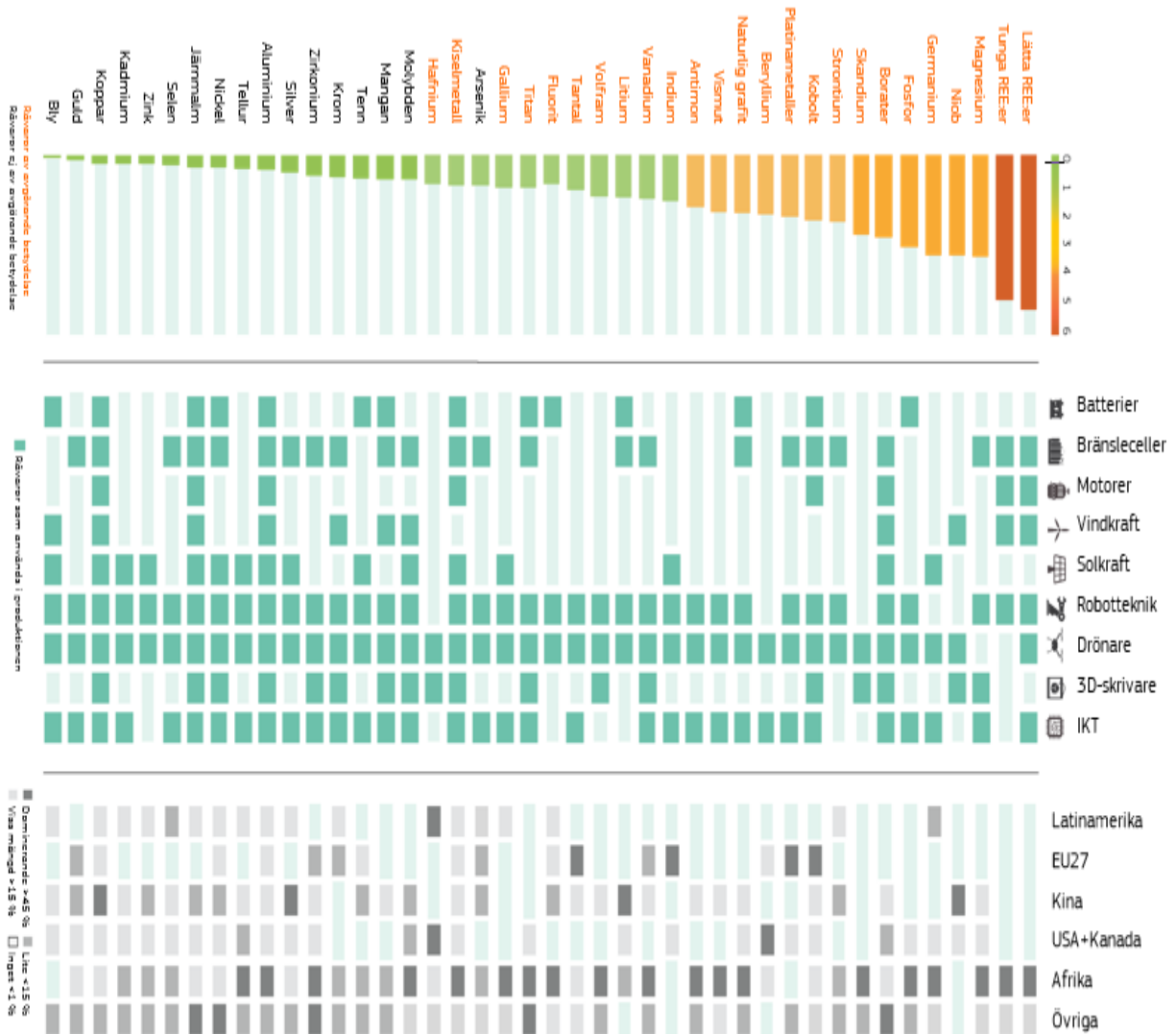
⁸⁶ Europeiska kommissionen, *Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU – A Foresight Study*, 2020 (doi: 10.2873/58081).

⁸⁷ www.prosumproject.eu

⁸⁸ <https://minatura2020.eu>

miljöstandarder.

Figur 3.1⁸⁹ Försörjningsrisk i samband med råvaror till viktig teknik⁹⁰

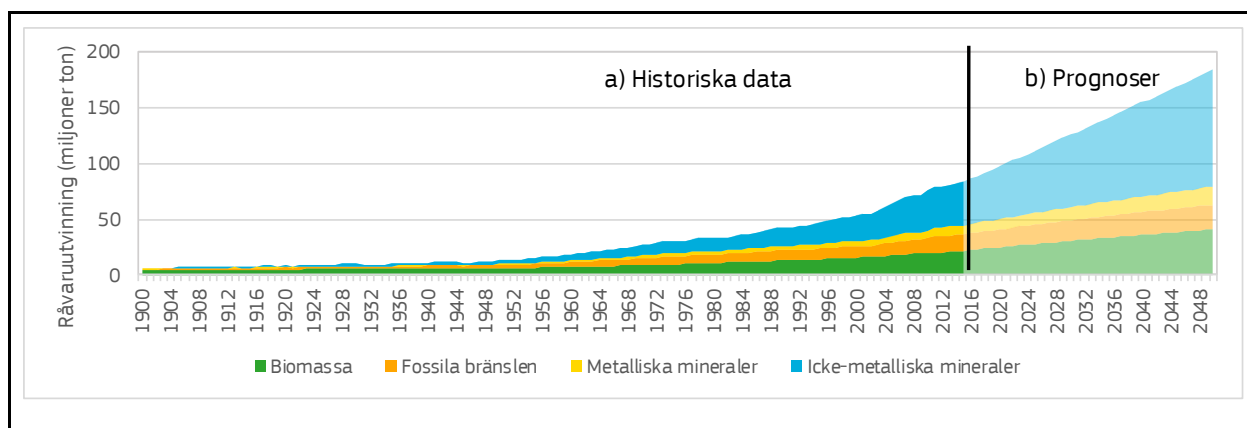

Figur 3.2 Global råvaruutvinning efter resurstyp⁹¹

⁸⁹ Figur 3.1 visar försörjningsrisker i samband med råvaror (på en skala från 1 till 6), viktig teknik som de används inom och deras geografiska källor.

⁹⁰ Europeiska kommissionen, *Critical Raw Materials for Strategic Technologies and Sectors in the EU – A Foresight Study*, 2020 (doi: 10.2873/58081).

⁹¹ OECD, 2019, *Global Material Resources Outlook to 2060: Economic Drivers and Environmental Consequences*, OECD publishing, Paris.

Handel och investeringar har störtdykt, vilket har undergrävt välståndet och stabiliteten i världen. Enligt uppskattningar kommer världshandelsvolymerna att falla med mellan 9 % (IMF) och 32 % (WTO) under 2020, medan de utländska direktinvesteringarna har minskat med 28,2 % under första halvåret 2020 jämfört med samma period 2019⁹².

Europas ekonomiska suveränitet står på spel. Andra globala makter kombinerar geopolitiska och ekonomiska intressen för att öka sitt inflytande i världen. Detta innebär protektionism, exportkontroll och valutornas internationella roll. Eurons internationella betydelse ökar, men den ligger fortfarande långt ifrån att kunna utmana den amerikanska dollarn. Covid-19 har satt Europas industri- och företagstillgångar under tryck, vilket kräver att EU:s ekonomiska suveränitet skyddas genom en integrerad strategi⁹³. Insolvens på grund av pandemin exponerar EU:s strategiska industrier för fientliga utländska övertaganden. Detta ökar chanserna för att utländska investerare ska försöka förvärva strategiska europeiska tillgångar, särskilt leveranskedjor inom hälso- och sjukvård, försvar och rymdindustri⁹⁴ samt viktig infrastruktur. För att bevara EU:s företag och viktiga tillgångar måste EU:s öppenhet för utländska investeringar balanseras med lämpliga verktyg⁹⁵. Förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar⁹⁶ kommer att bidra till att skydda Europas säkerhet och allmänna ordning genom en samarbetsmekanism mellan kommissionen och medlemsstaterna för hantering av farhågor kring inkommande utländska direktinvesteringar. Utländska subventioner bör också hanteras, eftersom de kan snedvräta EU:s inre marknad och undergräva lika konkurrensvillkor⁹⁷.

Krisen har trappat upp auktoritära regimers angrepp mot demokratiska system via vilseledande budskap. Spridningen av miss- och desinformation och konspirationsteorier

⁹² Nedgången avser antalet avtal om förvärv av kapitalandelar på minst 10 % av det totala kapitalet mellan januari och juni 2020 jämfört med 2019. Nedgången är -33,5 % för gränsöverskridande investeringar inom EU och -23 % för investeringar från länder utanför EU i Europa. Källa: JRC Foreign Investment Bulletin, juli 2020, JRC 121392.

⁹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_20_528; https://www.bruegel.org/wp-content/uploads/2019/06/PC-09_2019_final-1.pdf; <https://peacediplomacy.org/2019/10/25/how-eu-can-achieve-economic-sovereignty/>

⁹⁴ C(2020)1981 final, Vägledning till medlemsstaterna angående utländska direktinvesteringar, fri rörlighet för kapital från tredjeländer och skydd av Europas strategiska tillgångar, inför tillämpningen av förordning (EU) 2019/452 (förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar).

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 av den 19 mars 2019 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen. Förordningen ska tillämpas från och med den 11 oktober 2020.

⁹⁷ COM(2020) 253 final, Vitbok om att skapa lika villkor vad gäller utländska subventioner.

utgör ett hot mot demokratin⁹⁸. Konspirationsteorier om covid-19 och spridningen av ett allmänt vaccinationsmotstånd fortsätter att sätta människors liv i fara⁹⁹. Sådana ”infodemier”¹⁰⁰ är både orsak till och en konsekvens av den ökande misstron mot regeringar och medier¹⁰¹, vilket ökar trycket på EU att på ett mer energiskt sätt skydda de värden som EU bygger på och öka ansträngningarna för att försvara demokratin och rättsstatsprincipen. EU-institutionerna bidrar till kampen mot miss- och desinformation¹⁰² och ökar därigenom den demokratiska resiliensen, vilket är kärnan i den kommande europeiska handlingsplanen för demokrati.

Möjligheter

Övergången till en alltmer multipolär värld erbjuder en ny möjlighet för Europa att stärka sin roll i den globala ordningen och gå i spetsen för förnyade multilaterala styrningsstrukturer. Globaliseringsprocessen har för tillfället avtagit, men kommer sannolikt att återupptas när krisen är över. Samtidigt erbjuder *glokalisering* – kombinationen av globala affärsmodeller med större hänsyn till lokalisering av produktion, konsumtion och beskattning – nya möjligheter för EU att positionera sig som en föregångare och förebild för världen, på villkor att de rätta förutsättningarna finns på plats (t.ex. beskattning, tillgång till finansiering, standarder).

Starkt samarbete med likasinnade demokratier blir allt viktigare. EU måste skydda den öppna och demokratiska karaktären i sin modell och samla sina partner i dessa ansträngningar och skydda sina grundläggande värden från utländsk inblandning. Upprätthållandet av demokratin, mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen måste börja på hemmaplan och bör fortsätta att vara den vägledande principen för EU:s yttre förbindelser, även när det gäller digital teknik. Sakfrågebaserat samarbete och partnerskap med likasinnade länder, och andra länder där så är möjligt, är en investering i multilateral styrning och multilaterala initiativ. Med sin samlande kraft kan EU vara ett förstaval som partner för länder runt om i världen.

Det är absolut nödvändigt att stärka Europas öppna strategiska oberoende. Krisen medför en ekonomisk, social och ekologisk möjlighet att stärka EU:s resiliens mot framtida chocker och säkra dess plats i nästa generations globala värdekedjor. Såsom anges i den europeiska återhämtningsplanen innebär detta att skapa ett nytt system för global ekonomisk styrning och utveckla ömsesidigt gynnsamma bilaterala relationer, samtidigt som vi skyddar oss mot illojala och otillbörliga metoder. Detta är avgörande för att hjälpa EU att diversifiera och förstärka de globala leveranskedjorna inom viktiga sektorer och stärka förbindelserna

⁹⁸ JOIN(2020) 8 final, *Gripa in mot covid-19-desinformation – Kolla fakta*. Se även <https://euvsdisinfo.eu/ceas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-COVID-19-COVID-19-pandemic/>

⁹⁹ En bluff om kopplingen mellan 5G, mikrochipp och covid-19 fick stor spridning på sociala medier (Downing, J., Ahmed, W., Vidal-Alaball, J. & Lopez Seguí, F., 2020, *Battling fake news and (in)security during COVID-19*. E-International Relations).

¹⁰⁰ Infodemier är resultatet av att flera mänskliga och icke-mänskliga källor sprider falska eller otillförlitliga nyheter (<https://arxiv.org/pdf/2004.03997.pdf>).

¹⁰¹ <https://www.cogitatiopress.com/politicsandgovernance/article/view/2478>

¹⁰² <https://www.europol.europa.eu/staying-safe-during-covid-19-what-you-need-to-know>; https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation_sv

med partner i bl.a. Afrika, flytta hem produktion om det är nödvändigt, utveckla ersättningsprodukter genom innovation och öka våra strategiska reserver¹⁰³.

Tillförlitlig livsmedelsförsörjning måste också säkerställas i hela EU. Kommissionen kommer därför att fortsätta att övervaka livsmedelstryggheten och konkurrenskraften. Den kommer att ytterligare bedöma livsmedelssystemets resiliens och förbättra samordningen av en gemensam europeisk insats vid kriser. EU är den största importören och exportören av jordbruks- och livsmedelsprodukter och kommer därför att ytterligare främja den globala övergången till hållbara livsmedelssystem.

Det är av avgörande betydelse att vara mer strategisk när det gäller råvaror. EU måste säkerställa en hållbar försörjning av viktiga råvaror. Detta innebär att bygga diversifierade värdekedjor, minska beroendet, öka cirkulariteten, stödja innovation för alternativ och säkerställa gröna och socialt ansvarsfulla lika villkor inom och utanför den inre marknaden. Bland de viktigaste möjligheterna finns den kommande europeiska råvarualliansen¹⁰⁴ och EU:s underrättelsekapacitet för råvaror¹⁰⁵, så att dessa frågor kan utforskas tillsammans med industrin och andra viktiga berörda parter.

Ett stabilt regelbaserat handelssystem och lika villkor är centrala mål för EU. Bara en stark handels- och investeringspolitik kan stödja den ekonomiska återhämtningen efter covid-19, skapa högkvalitativa jobb, skydda europeiska företag mot illojal praxis på hemmaplan och utomlands, och säkerställa samstämmighet med bredare prioriteringar vad gäller hållbarhet, klimatförändringar, den digitala ekonomin och säkerhet¹⁰⁶. Den pågående krisen kan ge tillfälle att driva på meningsfulla reformer av Världshandelsorganisationen (WTO) och bygga upp mer konkurrenskraftiga, hållbara och resilienta ekonomier. EU har redan lanserat ett hälsoinitiativ inom ramen för WTO för att ytterligare stödja den globala tillgången på och försörjningen av viktiga hälso- och sjukvårdsprodukter. EU håller nu på att se över sin handelspolitik i syfte stärka sitt öppna strategiska oberoende.

Industriallianser kan gå i spetsen för denna förändring och sammanföra investerare, offentliga institutioner och industripartner för att hjälpa industrin att utveckla strategisk teknik. Detta tillvägagångssätt visar redan resultat på områdena för batterier och väte. I detta sammanhang kommer ett antal befintliga och kommande allianser¹⁰⁷ att hjälpa Europa att leda den gröna och digitala omställningen, upprätthålla industriellt ledarskap och gynna europeiska företag och samhällen och samtidigt stärka Europas resiliens.

Strategisk framsyn kan användas för att identifiera möjliga scenarier för EU:s plats i den framtida världsordningen och staka ut den bästa vägen mot den önskade framtiden. Framsyn kan bidra till utvecklingen av en framåtblickande analys av hur EU kan utnyttja sin makt för att stödja sina samarbets- och partnerskapsstrategier. Det är också till hjälp när det gäller att identifiera möjliga allianser, analysera olika ekosystem och bedöma risker, möjligheter och framtida behov för strategiska industrier. Framsyn bidrar också till att

¹⁰³ COM(2020) 102 final, *En ny industristrategi för EU*.

¹⁰⁴ COM(2020) 474 final, *Resiliens för råvaror av avgörande betydelse: Att staka ut vägen mot ökad trygghet och hållbarhet*.

¹⁰⁵ https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC109889/jrc109889_mica_jrc_technical_report_1.pdf

¹⁰⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_20_1058

¹⁰⁷ Den europeiska batterialliansen, plastalliansen, den europeiska alliansen för ren vätgas, den europeiska alliansen för industriella data och moln samt den europeiska råvarualliansen.

fastställa strategiska alternativ för den bästa kombinationen av tillvägagångssätt för öppet strategiskt oberoende, från diversifiering av handelspartner till förstärkning av EU:s egna kapaciteter.

3.3. Den gröna dimensionen

Grön resiliens handlar om att uppnå klimatneutralitet till 2050 och samtidigt begränsa och göra anpassningar till klimatförändringarna, minska föroreningarna och återställa de ekologiska systemens kapacitet för att bevara våra möjligheter att leva väl inom ramen för jordens begränsningar. Detta innebär att eliminera vårt beroende av fossilt bränsle, minska vår påverkan på naturresurserna, bevara den biologiska mångfalden, utveckla en ren och cirkulär ekonomi, skapa en giftfri miljö, ändra vår livsstil och våra produktions- och konsumtionsmönster, klimatsäkra infrastrukturen, skapa nya möjligheter för ett hälsosamt liv, för gröna företag och arbetstillfällen, och aktivt sträva efter att återställa ekosystemen och rädda våra sjöar och hav.

Kapaciteter

Målet med den europeiska gröna given är att skapa ett klimatneutralt samhälle senast 2050 och samtidigt sträva efter resiliens som leder till en dämpning av och en anpassning till effekterna av klimatförändringar, miljöförstöring och förlust av biologisk mångfald. Detta är en viktig del av kommissionens strategi för att genomföra FN:s Agenda 2030 och målen för hållbar utveckling. Det innebär en fullständig utfasning av fossila bränslen i energisektorn och en kraftig elektrifiering av energibehovet. Utsläpp från markanvändning måste bli noll och markens kolsänkor förbättras genom att miljön återställs och jordbrukssektorn anpassas; samtidigt ska vi säkra en bättre livskvalitet för alla i EU på ett kostnadseffektivt sätt för att öka den ekonomiska tillväxten och göra Europa till en ledstjärna för förändringar världen över. För att följa denna väg bör EU stärka sin kapacitet att återhämta sig från krisen och kunna göra investeringar i långsiktig hållbarhet (**Faktaruta 3.2**).

Faktaruta 3.2: Framsynsscenarioer för EU:s klimatstrategi för 2050 och deras relevans för den gröna given

18 av de senaste 20 åren har varit de varmaste någonsin¹⁰⁸. Om temperaturerna fortsätter att stiga med så lite som 0,2 °C per årtionde kan kostnaderna för översvämningar i Europa öka från 5 miljarder euro till 112 miljarder euro per år, och 16 % av det nuvarande Medelhavsområdet kan bli torrt och icke-produktivt i slutet av århundradet. Fram till 2050 skulle klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald och översvämmade kustområden kunna tvinga över 140 miljoner människor att bli interna migranter i Afrika, Sydasiern och Latinamerika¹⁰⁹.

EU:s strategi för att minska utsläpp av växthusgaser som lagts fram för Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar (UNFCCC)¹¹⁰ är baserad på **åtta scenarier med framsynsdimensioner**¹¹¹. De första fem scenarierna behandlar målet att begränsa uppvärmningen till *väl under 2° C* med en ambition att till 2050 minska utsläppen av växthusgaser med cirka 80 % jämfört med 1990. Olika alternativ för utfasning av fossila bränslen övervägs och kompromisser identifieras; exempelvis kräver en inriktning på elektrifiering för slutanvändning också att lagringskapaciteten byggs ut (till sex gånger dagens nivåer) för att hantera variationer i elproduktionen, medan en inriktning på mer vätgas kräver mer el för att produceras i första hand¹¹². Åtgärder och teknik från den första kategorins fem scenarier har kombinerats till ett sjätte scenario (Combo). Detta leder till en nettominskning av växthusgasutsläppen fram till 2050 på nära 90 % jämfört med 1990, utan något större beroende av teknik för negativa utsläpp och utan att konsumenternas preferenser behöver förändras.

Slutligen beaktas i de två sistnämnda scenarierna vad som krävs för att EU ska uppnå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2050 och göra sin del av de globala ansträngningarna för att uppnå Parisavtalets mål att begränsa temperaturökningen till 1,5 °C jämfört med förindustriella nivåer. I det sjunde scenariot tittar man på avskiljning och lagring av koldioxid, och det åttonde scenariot utgår från en satsning på en mer cirkulär ekonomi som följer av affärs- och konsumtionsmönster i EU. Detta sistnämnda inbegriper en fortsatt utveckling mot mindre koldioxidintensiva kostvanor, delningsekonomi inom transportsektorn, användning av mer hållbara transportsätt och en mer rationell energianvändning för uppvärmning och kylning.

Scenarierna visar olika alternativ för att mobilisera befintlig och ny teknik inom alla ekonomiska sektorer så att Europa blir klimatneutralt senast 2050. Scenarioarbetet fortsätter till stöd för utvecklingen av klimatpolitiken, men den gröna omställningen kräver att alla hjälper till. **Med den europeiska gröna given har det upprättats en dagordning för förändring som bygger på inslagen nedan**, med hållbarhet integrerad i all EU-politik och en säkrad rättvis omställning:

1. En ökning av EU:s klimatambitioner för 2030 och 2050
2. Ren och trygg energiförsörjning till rimligt pris
3. Industrin ska verka för en ren och cirkulär ekonomi
4. Byggnader och renovering på ett energi- och resurseffektivt sätt
5. Snabbare omställning till hållbar och smart mobilitet

¹⁰⁸ <https://www.ipcc.ch/sr15/>

¹⁰⁹ <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/03/19/climate-change-could-force-over-140-million-to-migrate-within-countries-by-2050-world-bank-report>

¹¹⁰ Inläga till UNFCCC av Europeiska unionens och dess medlemsstaters långsiktiga utvecklingsstrategi för låga växthusgasutsläpp. (<https://unfccc.int/sites/default/files/resource/HR-03-06-2020%20EU%20Submission%20on%20Long%20term%20strategy.pdf>).

¹¹¹ Djupanalys till stöd för kommissionens meddelande COM(2018) 773 (https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_analysis_in_support_en_0.pdf).

¹¹² COM(2018) 773 final, *En ren jord åt alla. En europeisk strategisk långsiktig vision för en stark, modern, konkurrenskraftig och klimatneutral ekonomi* (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018D0773&from=SV>).

6. Från jord till bord: ett rättvist, hälsosamt och miljövänligt livsmedelssystem
7. Bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald
8. En nollutsläppsvision för en giftfri miljö

EU:s regleringsbefogenheter på miljöområdet gör att högsta möjliga standarder kan användas för att främja en hållbar konkurrenskraft. Under de senaste årtiondena har EU:s åtgärder avsevärt förbättrat inte bara kvaliteten på Europas miljö utan också människornas livskvalitet. På många områden har andra länder tagit efter EU:s miljöstandarder. EU var den första globala regionen som antog bindande lagstiftning för att stadfästa klimat- och energimål och bli en klimatneutral ekonomi med hög energieffektivitet¹¹³.

EU är en global ledare i omställningen till en ren och cirkulär ekonomi. De europeiska konsumenterna har en viktig roll i detta arbete. Enligt EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin¹¹⁴ ska EU-stödet inriktas på prioriterade värdekedjor och ta hänsyn till sektorer och affärsmodeller som ger möjligheter för nya jobb¹¹⁵. Investeringar och politiska verktyg för den cirkulära ekonomin (ekodesign¹¹⁶, energimärkning, grön offentlig upphandling, digitala cirkulära affärsmodeller och miljölednings- och miljörevisionsordningen) kommer att bidra till minskade totala miljö- och klimatavtryck.

EU har industrier som ligger i framkant och visar att rena, ekologiska och cirkulära tillverkningsmetoder och tjänster är en viktig drivkraft för konkurrenskraft och tillväxt. Effektivare resursanvändning, kontroll och förebyggande av föroreningar, vattenskydd, nya cirkulära affärsmodeller, renare tillverkning, miljöinnovationer och utveckling av gröna marknader är områden där många industrier i Europa är världsledande. Kommissionen strävar efter att skapa konsekvens och synergi mellan miljö-, klimat-, energi- och industripolitik¹¹⁷. Detta innebär att gå ett steg längre än att ”straffa förorenarna” och istället skapa ramar som bidrar till att man undviker föroreningar och effektiviserar användningen av energi och material. Målet med EU:s stöd till en hållbar bioekonomi är dessutom att omvandla Europas jordbruks- och industribas genom att skapa nya biobaserade värdekedjor samt miljövänligare och mer kostnadseffektiva industriella processer. Det förbättrar också våra naturresurser och ekosystem i stort. De biobaserade industrierna kan skapa en miljon nya arbetstillfällen fram till 2030¹¹⁸.

De massiva investeringarna för att underlätta återhämtningen kommer att få fart på den gröna omställningen. För att skapa ett klimatneutralt samhälle och en miljömässigt hållbar ekonomi måste finansieringskällorna på alla nivåer slås samman. EU:s budget och återhämtningspaket, med bland annat särskilda instrument som investeringsplanen för ett hållbart Europa¹¹⁹ och Innovationsfonden¹²⁰, syftar till att mobilisera privata och offentliga resurser under de kommande tio åren för att kraftsamla på klimatrelaterade, miljörelaterade

¹¹³ https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/factsheet_climate_change_2015_en.pdf

¹¹⁴ https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf

¹¹⁵ https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/leading_way_global_circular_economy.pdf

¹¹⁶ Det bör påpekas att upp till 80 % av produkternas miljöpåverkan avgörs under designfasen.

¹¹⁷ <https://ec.europa.eu/environment/industry/>

¹¹⁸ COM(2018) 673 och SWD(2018) 431, *En hållbar bioekonomi för Europa: En starkare koppling mellan ekonomin, samhället och miljön*, Rapport från EuropaBio; *Jobs and growth generated by industrial biotechnology in Europe*, september 2016.

¹¹⁹ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_sv

¹²⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/qanda_20_24

och sociala investeringar som har koppling till omställningen till hållbarhet¹²¹. Kommissionen förbereder även en förnyad strategi för hållbar finansiering för att skapa hållbara investeringsmöjligheter och förbättra den hållbarhetsrelaterade riskhanteringen. Som Europeiska rådet har tillkännagivit kommer 30 % av de 1,82 biljoner euro som man enades om inom ramen för den fleråriga budgetramen 2021–2027 och Next Generation EU att gå till klimatrelaterade utgifter¹²². Finansieringen på alla områden måste bygga på principen om att inte vålla skada¹²³. Mekanismen för en rättvis omställning, inbegripet Fonden för en rättvis omställning, kommer att stödja de medlemsstater och regioner som påverkas mest av omställningen till klimatneutralitet¹²⁴.

Europas blå ekonomi spelar en viktig roll när det gäller att bidra till resiliensen. Att bevara de marina ekosystemen är avgörande för att säkra en framtid för de maritima ekonomiska sektorerna. Utöver naturresurserna för ekonomin ger Europas sjöar och hav en livsmiljö för det marina livet, koldioxidbindning, förnybar energi och skydd av kustområden mot klimatförändringar.

Sårbarheter

Klimatförändringarna gör extrema väderfenomen allt vanligare och intensivare, även i Europa¹²⁵. Den ökande globala medeltemperaturen ger ännu mer extrema regionala effekter. Dessa tar sig många uttryck, från skogsbränder och värmeböljor norr om polcirkeln till alltmer förödande torrperioder i Medelhavsområdet, och från att påskynda kusterosion längs Atlankusten till allvarigare översvämningar och förlust av skogar i Central- och Östeuropa. Allt detta för med sig enorma kostnader – de senaste prognoserna visar att om EU:s ekonomi utsattes för en global uppvärmning på 3 °C skulle detta leda till en ytterligare årlig förlust på minst 170 miljarder euro (1,36 % av BNP) och kosta tiotusentals liv¹²⁶.

Vår nuvarande produktions- och konsumtionsmodell utsätter allt oftare människor och miljö för påverkan av farliga ämnen. Kemiska föroreningar påverkar hälsan och antikroppssvaret på vacciner¹²⁷, vilket ökar sjukligheten och dödligheten till följd av smittsamma sjukdomar¹²⁸. Världen har inte lyckats nå det överenskomna målet för en sund hantering av kemikalier och avfall¹²⁹; den globala kemikalieproduktionen kommer att fördubblas fram till 2030¹³⁰ och inverkan på människor och miljö kommer att förvärras utan lämpliga politiska åtgärder. I den europeiska gröna given har kommissionen åtagit sig att

¹²¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/fs_20_48

¹²² Den så kallade integreringen av klimatåtgärder. Se <https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>

¹²³ Principen om att inte vålla skada innebär att ingen verksamhet eller finansiering kommer att undergräva eller motverka klimat- eller miljömål.

¹²⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/actions-being-taken-eu/just-transition-mechanism/just-transition-funding-sources_sv

¹²⁵ I 2020 års rapport om tillståndet i den europeiska miljön dras slutsatsen att klimatförändringarna avsevärt har ökat förekomsten av extrema klimat- och väderförhållanden.

¹²⁶ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>

¹²⁷ Epidemiologiska studier stöder slutsatsen att PFOS och PFOA är förknippade med minskat antikroppssvar vid vaccinering. [Efsas vetenskapliga yttrande om PFAS](#)

¹²⁸ C&en, 2019, [Linking pollution and infectious disease](#); Science Daily, 2 oktober 2019, [Environmental toxins impair immune system over multiple generations](#). Exponering för hormonstörande ämnen kan skada utvecklingen av immunförsvaret och de endokrina eller neurologiska systemen.

¹²⁹ Mål 12.4 för hållbar utveckling, som ska uppnås senast 2020.

¹³⁰ Global Chemical Outlook II, 2019.

verka för en giftfri miljö. Detta viktiga mål kommer dock att kräva att alla samhällsaktörer gör gemensamma insatser för att främja ett verkligt skifte till säkra och hållbara kemikalier och ett förnyat globalt åtagande.

Mindre strikta miljöskyddsstandarder, och därmed lägre kostnader, i tredjeländer kan göra att en del förorenande verksamheter och avfall förläggs utanför EU med en högre risk för koldioxidläckage¹³¹. Dessutom finns det inte alltid effektiva medel för att förhindra export av giftigt och förorenande avfall till länder utanför EU¹³². Samtidigt riskerar den ekonomiska kris som orsakats av covid-19 att intensifiera denna praxis eftersom man strävar efter att öka tillväxten till varje pris. EU bör främja sina värderingar och standarder internationellt för att skydda våra miljönormer, industrier, arbetstagare och konsumenter. Annars kommer EU sannolikt att förlora ytterligare konkurrenskraft och inte se någon minskning av handelsexporten inom förorenande sektorer, samtidigt som mindre förorenande industrier får komparativa fördelar¹³³.

Förnybara och icke-förnybara naturresurser utnyttjas allt mer, men det kan inte fortgå, eftersom det äventyrar utsikterna för en framtida hållbar utveckling. Förlusten av biologisk mångfald på land och till havs, de ökande utvinningskostnaderna för mineraler, föroreningar i mark, vatten och luft¹³⁴, oförminskade utsläpp av växthusgaser från en ohållbar förbrukning av råvaror, energi, vatten, livsmedel och land hotar försörjningen på lång sikt för miljontals människor, även i Europa. Trycket på naturen har tillfälligt avtagit på grund av den ekonomiska nedgången till följd av restriktionerna, men det kommer att bli en utmaning i framtiden att bryta sambandet mellan tillväxt och välbefinnande å ena sidan, och konsumtion av naturresurser och dess långsiktiga miljökonsekvenser å den andra.

Covid-19 verkar ha spridit sig snabbare i tätbefolkade stadsområden och fattiga bostadsområden. Över 70 % av Europas befolkning bor i städer. Detta antal förväntas öka till över 80 % fram till 2050¹³⁵. Detta innebär att 36 miljoner nya stadsbor kommer att behöva bostad, sysselsättning och omsorg, vilket ökar trycket på städernas infrastruktur. Å ena sidan underlättar befolkningstätheten spridningen av sjukdomar. Å andra sidan har stadsområden resurser som vissa motsvarigheter på landsbygden fortfarande saknar, exempelvis närhet till hälso- och sjukvårdsinrättningar och digital infrastruktur.

Covid-19 illustrerar sambandet mellan mänsklig utveckling och miljön. Pandemier som covid-19 och andra nutida sjukdomar som aids och ebola har sitt ursprung i att människan inkräktar på vilda djurs naturliga livsmiljöer och i förstörda ekosystem¹³⁶. Detta beror på

¹³¹ Koldioxidläckage avser den situation som uppstår om företagen, på grund av kostnader i samband med klimatpolitiken, skulle flytta produktion till andra länder som inte har lika stränga utsläppsbegränsningar.

¹³² Interpol Strategic Analyse Report, 2020, *Emerging criminal trends in the global plastic waste market since January 2018* (<https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2020/INTERPOL-report-alerts-to-sharp-rise-in-plastic-waste-crime>)

¹³³ <http://www.oecd.org/economy/greeneco/How-stringent-are-environmental-policies.pdf>

¹³⁴ Exponering för luftföroreningar kan leda till negativa hälsoeffekter, bland annat luftvägssjukdomar och hjärt- och kärlsjukdomar. Flera hälsomyndigheter har varnat för att personer med vissa underliggande sjukdomar, såsom luftvägssjukdomar, kan ha en ökad sårbarhet för covid-19. För närvarande är det dock oklart om och i vilken utsträckning långvarig exponering för luftföroreningar kan förvärra tillståndet för dem som smittats av viruset. Mer epidemiologisk forskning behövs (<https://www.eea.europa.eu/themes/air/air-quality-and-covid19>)

¹³⁵ <https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>

¹³⁶ Cirka 75 % av alla nya smittsamma sjukdomar överförs från vilda djur till människor (www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5711319/)

miljöbrott (t.ex. illegal avverkning och handel med exotiska arter), vissa former av jordbruk, gruvsdrift och urbanisering, som drivs på av resursintensiva livsstilar.

Möjligheter

Den snabba förbättringen av vissa miljöparametrar till följd av restriktionerna visar hur resilient naturen kan vara. Naturbaserade lösningar¹³⁷, som grönområden och planer för att återställa naturen, kan bidra till de kostnadseffektiva minskningar av växthusgasutsläppen som krävs fram till 2030, samtidigt som de har många sidovinster i form av översvämningsskydd, kylning under värmeböljor och möjligheter till rekreation. Minskade föroreningar förbättrar också människors hälsa dramatiskt¹³⁸. För första gången sedan 1970-talet har det datum då jordens resursförbrukning överskrider den globala hållbarhetstakten senarelagts¹³⁹. Även om många av de utsläppsminskningar som är kopplade till restriktionerna sannolikt kommer att vara kortsiktiga, ger de kunskap om mer långsiktiga, ekonomiskt hållbara gröna omställningar och mer hållbara konsumtionsmönster för att garantera välbefinnande och hälsa.

Att använda färre primära resurser i en cirkulär ekonomi gynnar miljön och ekonomin. Detta inbegriper åtgärder för resurseffektivitet och hållbar användning av förnybara resurser, cirkulära affärsmodeller och produktpolitik. I den nya handlingsplanen för den cirkulära ekonomin betonas dessa faktorer betydelse för att uppnå våra klimatambitioner genom att miljöavtryck, utsläpp av växthusgaser och andra skadliga ämnen och förlusten av biologisk mångfald minskas. De är också avgörande för att skapa affärsmöjligheter för EU, underlätta marknadstillträde och minska vårt beroende av råvaror från länder utanför EU¹⁴⁰.

Covid-19 har belyst vikten av att stärka städernas resiliens. Städer utgör viktiga innovationsnav och spelar en avgörande roll för en effektiv grön omställning, vilket kräver förstärkt delaktighetsbaserad styrning och ett kollektivt engagemang för en rättvisare och mer hållbar framtid. Samarbete mellan EU:s institutioner och städer, liksom partnerstäder runt om i världen, har stor potential att göra Europa till en global referenspunkt när det gäller att identifiera, utprova och tillämpa lösningar på nuvarande och framtida utmaningar som städer kommer att ställas inför, inbegripet de som är kopplade till klimatförändringarna. Nya användningsområden för kontorsbyggnader eller tidigare exploaterad mark skapar stora möjligheter att föra in naturen i städerna och förbättra människors välbefinnande i stadsmiljön, bland annat genom ändrade mobilitets- och konsumtionsbeteenden. Strategisk framsyn kan användas för att analysera och kartlägga områden där innovationer och lösningar på problem i städerna lämpligen utarbetas nerifrån och upp, så att de som påverkas direkt sammanförs med innovatörer, investerare och nystartade företag¹⁴¹.

¹³⁷Naturbaserade lösningar kan bana väg för en mer resurseffektiv, konkurrenskraftig och grön ekonomi och skapa nya arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt genom tillverkning och distribution av nya produkter och tjänster som förbättrar naturen snarare än utarmar den (<https://ec.europa.eu/research/environment/index.cfm?pg=nbs>).

¹³⁸<https://www.ethicalcorp.com/wake-call-we-must-live-within-our-planetary-boundaries-avoid-future-pandemics>

¹³⁹<https://www.overshootday.org>

¹⁴⁰https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/leading_way_global_circular_economy.pdf

¹⁴¹ I projektet *The Future of Government 2030+* utforskade kommissionens gemensamma forskningscentrum till exempel förändrade maktförhållanden i samhället och nya styrningsmodeller och aktörer. Där undersöktes starkare allianser mellan lokala myndigheter genom nya typer av politiska institutioner (t.ex. Europaparlamentet för borgmästare) och större inkludering av enskilda personer i det politiska beslutsfattandet genom medborgarråd. Bland förslagen finns bättre synergier mellan den offentliga och den privata sektorn (särskilt

Faktaruta 3.3: FALLSTUDIE – Gröna jobb

Att bevara eller återställa miljö kvaliteten blir centrala inslag i framtidens sysselsättning. Dessa arbetstillfällen kommer att skapas inom jordbruk, (åter-)tillverkning, byggverksamhet, forskning och utveckling, administration och service. Där ingår till exempel hållbar produktion och distribution av livsmedel, grönt och effektivt byggande, vattenkvalitet och vattenåtervinning, grön design, skogsbruk, utvinning av råvaror från avfall ("urban mining"), deponiutvinning, reparation och återvinning av råvaror, läkemedel, utsläppssnål mobilitet och transport, förnybar energi, havens surhetsgrad och ansvar för miljövetryck. Resursbegränsningar och behovet av ökad effektivitet kommer att förändra många yrken, skapa nya affärsmodeller och kräva nya färdigheter.

Vår miljöpolitik bidrar till en strukturomvandling på arbetsmarknaden. I vissa analyser uppskattas att en stor del av jobben i EU kan utvecklas på ett sätt som bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser och bekämpa miljöförstöringen. Jobben i starkt förorenande industrier utgör bara en bråkdel av sysselsättningen i EU¹⁴² och där finns betydande möjligheter att skapa jobb som minskar effekterna av dessa industrier. Miljöindustrin, som direkt minskar miljöförstöringen, håller på att bli en viktig källa till nya arbetstillfällen¹⁴³. Ökad materialproduktivitet (dvs. resurseffektivitet) höjer dessutom arbetsintensiteten och förädlingsvärdet på produkter, vilket i sin tur ökar sysselsättningstillfällena. Europa är redan ledande inom innovation för att förbättra materialproduktiviteten, men det finns fortfarande brister på företagsnivå och systemnivå.

Den gröna sektorn kan skapa miljontals arbetstillfällen. Miljöindustrin har vuxit med 20 % sedan 2000 och sysselsätter omkring 4,2 miljoner människor i Europa och har en omsättning på över 700 miljarder euro. En övergång till en grönare ekonomi skulle med rätt politik kunna skapa 24 miljoner nya arbetstillfällen globalt fram till 2030 enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO)¹⁴⁴, som samtidigt förutspår att 72 miljoner heltidsjobb kommer att försvinna fram till 2030 på grund av värmestress och temperaturökningar.

Återhämtningen från covid-19-krisen tyder på att effekterna av en grön arbetsmarknadspolitik skulle kunna bli betydligt större. Med tanke på antalet arbetslösa personer skulle en styrning av återhämtningsplanerna i riktning mot en grön omställning kunna leda till betydligt fler gröna jobb än vad man tidigare trott.

Att skapa arbetstillfällen genom klimatförändringspolitik kommer att bidra till en mer inkluderande sysselsättningstillväxt och motverka tendenser som kan förvärra ojämlikheten på arbetsmarknaden, såsom automatisering, robotteknik och artificiell intelligens. Sysselsättningen inom elsektorn beräknas öka med 25 % fram till 2050¹⁴⁵ i takt med att industrin, transportsektorn och andra tjänster blir alltmer elektrifierade. Arbetstillfällena inom förnybar energi i EU förväntas uppgå till 2,7 miljoner eller 1,3 % av sysselsättningen i EU 2050¹⁴⁶.

uppstarts företag) (<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/future-government-2030-policy-implications-and-recommendations>). Kommissionen experimenterar också med s.k. doughnutekonomi, som framgångsrikt har testats på stadsnivå i Amsterdam (<https://www.kateraworth.com/wp/wp-content/uploads/2020/04/20200416-AMS-portrait-EN-Spread-web-420x210mm.pdf>).

¹⁴² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8219>, <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/clean-energy-technologies-coal-regions>

¹⁴³ Miljöindustrin omfattar verksamheter som producerar varor och tjänster för att mäta, förebygga, begränsa, minimera eller avhjälpa miljöföroreningar i vatten, luft och mark samt problem som rör avfall, buller och ekosystem.

¹⁴⁴ ILO:s flaggskeppsrapport, *World employment and social outlook 2018 'Greening with Jobs'*.

¹⁴⁵ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8219>

¹⁴⁶ https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/Feb/IRENA_Transition_jobs_2020.pdf

Effektiv omskolning till gröna jobb, särskilt inom bebyggda miljöer och tjänster, kan skydda arbetstillfällena i medelklassen. Detsamma gäller återtillverkning, återanvändning, reparation och återvinning. Energiproduktionen och energiintensiva sektorer som stål, cement, biltillverkning, maskiner och kemikalier kommer också att behöva övergå till nya produktionsprocesser som en del av omställningen, vilket kräver ny kompetens.

Strategisk framsyn kan bidra till att utforska drivkrafterna för förändring och individers och kollektivets beteenden och syn på framtiden på ett inkluderande sätt.

Mer konkret kan det bidra till insikt om framtida strukturförändringar på arbetsmarknaden som en del av omställningen till ett klimatneutralt samhälle senast 2050. Detta kommer att vägleda omskolningen för dem som har förlorat sina jobb under covid-19-krisen, eller som sannolikt kommer att förlora sina jobb på grund av den snabba tekniska utvecklingen och automatiseringen. Med framsyn ökar också möjligheterna att tidigt upptäcka ny utveckling, exempelvis ny teknik, som antingen kan påskynda eller störa den gröna omställningen. Den europeiska gröna given och en rättvis omställning kommer att kräva en aktiv och samordnad insats från hela samhället.

3.4 Den politiska dimensionen

Digital resiliens handlar om att vårt sätt att leva, arbeta, lära, interagera och tänka i denna digitala tidsålder fortsätter att skydda och stärka människans värdighet, frihet, jämlikhet, säkerhet, demokrati och andra europeiska grundläggande rättigheter och värden. Detta blir viktigare allt eftersom hyperkonnektiviteten fortsätter att öka, med fysisk-digital integration, sakernas internet, smart hemteknik, användning av stordata, förstärkt och virtuell verklighet, maskininlärning och annan alltmer utvecklad AI-teknik. Digital teknik suddar ut skillnaden mellan den fysiska och virtuella världen och mellan människor, maskiner och natur, vilket får konsekvenser för oss själva och de politiska ramarna¹⁴⁷. Den har också varit avgörande för att våra ekonomier och samhällen har kunnat fortsätta att fungera under pandemin.

Kapaciteter

Europa har en lång och framgångsrik historia av innovation och samarbete inom teknik och samhälle. EU är starkare när det samarbetar med medlemsstaterna och involverar regioner och kommuner, den akademiska världen, det civila samhället, finansinstitut, affärsföretag och sociala företag. Nyligen ingångna avtal på områden som högpresterande datorsystem¹⁴⁸ och mikroelektronik¹⁴⁹ har åter bekräftat att denna kapacitet finns. Att fortsätta att främja den digitala omvandlingen av offentliga förvaltningar och rättssystem i hela Europa är också ett avgörande stöd för denna process¹⁵⁰.

¹⁴⁷ *Onlife Manifesto* (<https://ec.europa.eu/digital-single-market/sites/digital-agenda/files/Manifesto.pdf>).

¹⁴⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/eurohpc-joint-undertaking>, <https://eurohpc-ju.europa.eu/>

¹⁴⁹ <https://www.ipcei-me.eu/>, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/ecsel>

¹⁵⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

Europa har en unik kapacitet att utforma internationella standarder för integritet och dataflöden. I den europeiska allmänna dataskyddsförordningen (GDPR) fastställs dataskyddsregler för alla företag och aktörer som behandlar personuppgifter om enskilda i EU, vilket ger människor större kontroll över sina personuppgifter och är till fördel för företagen eftersom de har lika villkor¹⁵¹. EU:s roll som roll i att skapa regler på det digitala området stärks genom samarbete med länder utanför EU som för närvarande antar eller moderniserar dataskyddslagstiftningen. Indien har följt exemplet med EU:s allmänna dataskyddsförordning och utarbetat en plan för en lag om skydd av personuppgifter¹⁵². Kaliforniens konsumentskyddslag gick i en liknande riktning¹⁵³. Europa måste nu fortsätta att skapa allianser och maximera sin regleringsmakt, stödja strukturella förbättringar, diplomati och finansiering för att främja den europeiska digitala modellen¹⁵⁴.

Sårbarheter

Sofistikerade hybridattacker från statliga och icke-statliga aktörer hotar vår cybersäkerhet och demokrati. Sårbarheter inom EU har utnyttjats med en kombination av cyberangrepp och cyberbrottslighet som har lett till skador på kritisk infrastruktur¹⁵⁵. Antalet rapporterade cyberattacker mot superdatorer, hälso- och sjukvårdssystem och finansiella system har ökat avsevärt¹⁵⁶. Det handlar bland annat om hackning av känsliga forskningsdata från medicinska organisationer och läkemedelsföretag¹⁵⁷. IKT-hot har också lyfts fram som en allvarlig källa till systemrisk för valprocesser och EU:s finansiella system¹⁵⁸. Dessa händelser visar på en oroande utveckling mot asymmetrisk virtuell brottslighet¹⁵⁹. It-brottslighet, som spridning på nätet av material med sexuella övergrepp mot barn, har också nått helt nya nivåer¹⁶⁰.

Den snabbt ökande tekniska konfrontationen mellan USA och Kina stör de globala digitala leveranskedjorna. Det kommer att ha en direkt inverkan på den inre marknaden och ökar EU:s behov av att fullfölja sitt arbete för teknisk suveränitet och stärka sin centrala digitala kapacitet.

Den digitala klyftan mellan stads- och landsbygdsområden ger anledning till oro. Under 2019 ökade täckningen av nästa generations accessnät (NGA-nät), som kan leverera nedladdningshastigheter på minst 30 Mbps, till 86 % av hushållen. Fasta nät med mycket hög kapacitet, som kan tillhandahålla åtminstone gigabitkonnektivitet, var tillgängliga för 44 % av hushållen. I landsbygdsområden uppgick dock NGA-nätens täckning till endast 59 %

¹⁵¹ https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection_sv

¹⁵² <https://hbr.org/2019/12/how-india-plans-to-protect-consumer-data>

¹⁵³ EIT Report, *European Digital Infrastructure and Data Sovereignty* (<https://www.eitdigital.eu/fileadmin/files/2020/publications/data-sovereignty/EIT-Digital-Data-Sovereignty-Summary-Report.pdf>)

¹⁵⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_20_273

¹⁵⁵ Kritisk infrastruktur är nödvändig för att upprätthålla centrala samhällsfunktioner, hälsa, säkerhet, trygghet och människors ekonomiska eller sociala välfärd och där driftsstörning eller förstörelse av dessa skulle få betydande konsekvenser (rådets direktiv 2008/114/EG).

¹⁵⁶ <https://www2.deloitte.com/ng/en/pages/risk/articles/covid-19-impact-cybersecurity.html>

¹⁵⁷ Craglia, M. m.fl., 2020, *Artificial Intelligence and Digital Transformation: early lessons from the COVID-19 crisis*. JRC Science for Policy Report, JRC121305.

¹⁵⁸ https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/reports/esrb.report200219_systemiccyberrisk~101a09685e.en.pdf

¹⁵⁹ Megatrenden om ett förändrat säkerhetsparadigm (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/changing-security-paradigm_en) har förstärkts.

¹⁶⁰ COM(2020) 605 final, *Strategi för EU:s säkerhetsunion*, COM(2020) 607 final, *EU-strategi för en effektivare bekämpning av sexuella övergrepp mot barn*.

under 2019 och andelen hushåll med nät med mycket hög kvalitet uppgick till endast 20 %. Detta visar att det behövs mer investeringar på landsbygden för att överbrygga klyftan. En utbyggnad av den digitala kapaciteten i landsbygdsområden kommer att öka deras attraktionskraft avsevärt.

Krisen har visat på bristande beredskap inom dataekonomin. Det har funnits en tydlig brist på nästan alla typer av uppgifter som behövs för att bygga modeller (t.ex. sysselsättning, konsumentförtroende och produktionsuppgifter) och förseningar med att ta fram uppgifter¹⁶¹. Uppgifter om lager, produktionskapacitet och efterfrågan på viktiga förnödenheter som personlig skyddsutrustning har saknats¹⁶² och uppgifter om fall av covid-19-smitta har samlats in på olika sätt i Europa. Detta har visat att vi fortfarande behöver ta ett stort kliv framåt när det gäller datainsamling och dataförvaltning till nytta för ekonomin och samhället. Detta kräver i sin tur ett ”europeiskt sätt” att styra användningen av data, inte minst för att undvika datamonopol¹⁶³.

Digital teknik och därmed förknippade affärsmodeller, som artificiell intelligens (AI) och plattformsekonomi, kommer att påverka arbetsmarknaden. Även om samspelet mellan potentiell föråldring av arbetstillfällen och skapande av nya genom AI och robotteknik fortfarande är oklart¹⁶⁴ är det uppenbart att denna och annan digital teknik¹⁶⁵, liksom relaterade affärsmodeller, kommer att förändra vårt sätt att arbeta. Frågor som hälsa, balans mellan arbete och privatliv samt säkerhet på arbetsplatsen kommer att påverkas¹⁶⁶. Efterfrågan på kompetens inom framväxande teknik som AI, högpresterande datorsystem och cybersäkerhet för hela samhället¹⁶⁷ är mycket akut och problemet ökar eftersom utbudet släpar efter marknadsefterfrågan. Beredskapen och medvetenheten varierar också inom EU.

Möjligheter

Covid-19-pandemin har påskyndat hyperkonnektiviteten¹⁶⁸. Vi har här en möjlighet att dra lärdom av denna erfarenhet i realtid och skapa en balans mellan fysisk och digital interaktion i framtiden som uppfyller allmänhetens förväntningar. Under covid-19-krisen har mer än en tredjedel av EU:s arbetskraft tillfälligt övergått till distansarbete¹⁶⁹. Konnektiviteten har ökat inom alla områden¹⁷⁰, och den spektakulära ökningen av

¹⁶¹ <https://www2.deloitte.com/be/en/pages/strategy-operations/articles/covid-19-and-data-economy.html>

¹⁶² Kommissionen har inrättat en samordningsfunktion för medicinsk utrustning för att åtgärda marknadsmisslyckanden och underlätta tillgången till förnödenheter i tid under pandemin (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/emergency-support-instrument/covid-19-clearing-house-medical-equipment_sv).

¹⁶³ Duch-Brown, Martens och Mueller-Langer, 2017, *The economics of ownership, access and trade in digital data*, JRC Working Papers on Digital Economy 2017-01, Gemensamma forskningscentrumet (<https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc104756.pdf>); Crémer, J., Y-A de Montjoye och H. Schweitzer, 2019, *Competition policy for the digital era*, rapport till kommissionsledamot Margrethe Vestager, Europeiska kommissionen.

¹⁶⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/future-work-work-future>

¹⁶⁵ Den globala kvantdatorkapplöpningen pågår, men investeringsnivåerna i Europa är fortfarande lägre än hos andra stora globala aktörer.

¹⁶⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/research_and_innovation/ege/ege_future-of-work_opinion_122018.pdf; <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-high-level-expert-group-impact-digital-transformation-eu-labour-markets>

¹⁶⁷ Nai Fovino I., m.fl. (red.), 2020, *Cybersecurity, our digital anchor, Science for Policy Report*, Gemensamma forskningscentrumet (<https://ec.europa.eu/jrc/en/facts4eu/future/cybersecurity-our-digital-anchor>).

¹⁶⁸ Megatrenden om allt snabbare teknisk utveckling och hyperkonnektivitet (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/accelerating-technological-change-hyperconnectivity_en) har förstärkts.

¹⁶⁹ https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20058en.pdf

¹⁷⁰ Netflix hade i april 2020 fördubblat antalet abonnemang globalt och fått ytterligare 15,7 miljoner abonnenter (vilket förmodas vara tillfälligt) (<https://orbi.uliege.be/bitstream/2268/247652/1/MAY-2020--N%C2%BA4.pdf>).

internettrafiken, som uppskattas till mellan 10 % och 30 % i hela världen¹⁷¹, har fortsatt även efter det att länder har lättat på restriktionerna. Den totala mängden data som genereras världen över beräknas öka till omkring 175 miljarder terabyte fram till 2025.

Digital teknik kan bidra till ytterligare framsteg inom hälso- och sjukvården. AI och högpresterande datorsystem har potential att påskynda utvecklingen av behandlingar, vacciner och diagnostik, förutsäga spridningen av sjukdomar och planera fördelningen av medicinska resurser¹⁷². Sådana innovationer skulle också kunna användas inom förebyggande hälso- och sjukvård för att analysera enskilda hälsorisker. Att utnyttja AI ger också möjligheter att stärka vårt försvar mot cyberattacker, särskilt attacker mot viktig infrastruktur som sjukhus.

Den digitala tekniken har möjliggjort en viss kontinuitet i utbildningen när skolor stängdes under krisen. När digital teknik används på rätt sätt kan den göra våra utbildningssystem mer ändamålsenliga, effektiva och inkluderande. Det är viktigt att stärka den digitala kapaciteten i utbildningssystemen och överbrygga digitala klyftor i fråga om utrustning och uppkoppling.

Att ta itu med utmaningar i samband med genomförandet av EU:s datastrategi öppnar upp stora möjligheter för Europa. Här ingår att främja EU:s dataskyddsmodell, möjligheten att förbättra tillgången till data, återanvändning, interoperabilitet och styrning samt förmågan att undvika bristfällig datainfrastruktur, liksom att förlita sig på lämpliga verktyg som kan ge enskilda personer möjlighet att utöva sina rättigheter.

Ett öppet strategiskt oberoende är centralt för utvecklingen av den europeiska digitala ekonomin. 5G-konnektivitet, i kombination med sakernas internet, kan främja digitaliseringen av tjänster (t.ex. energi, transport, bankväsende och hälso- och sjukvård) och processer, minska kostnaderna och öka effektiviteten. Inrättandet av en molninfrastruktur skulle vara det första steget för att dra största möjliga nytta av data som genereras i Europa¹⁷³. Samordnat rättsligt och ekonomiskt stöd till att skapa en inre marknad för data som bygger på utbyggnad av gemensamma europeiska dataområden kommer att säkerställa bättre tillgång till data och medföra fördelar för allmänheten och den europeiska dataekonomins tillväxt¹⁷⁴.

Digital teknik kan bidra till en grönare ekonomi. Den kan optimera driften av allmännyttiga tjänster, mobilitet och transport, produkter, industriprocesser och byggnader och andra tillgångar, vilket leder till energibesparingar, minskade föroreningar och ökad resurseffektivitet genom en omställning till cirkulär ekonomi. Den kan också förbättra miljö- och riskhanteringen genom system för tidig varning för extrema väderhändelser, baserat på t.ex. jordobservationsdata och stordatateknik. Man måste dock vara uppmärksam på energianvändningen inom datatekniken och den korta livslängden för digitala enheter som

¹⁷¹ <https://www.forbes.com/sites/markbeech/2020/03/25/covid-19-pushes-up-internet-use-70-streaming-more-than-12-first-figures-reveal/#4ba355cd3104>

¹⁷² Det EU-finansierade konsortiet Exscalate 4CoV använder exempelvis en av världens mest kraftfulla högpresterande datorplattformar för att kontrollera de potentiella effekterna av kända molekyler på coronavirusets genstruktur.

¹⁷³ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Degree_of_dependence_on_cloud_computing_by_economic_activity_EU-28_2018_\(%25_of_enterprises_using_the_cloud\).png&oldid=415896](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Degree_of_dependence_on_cloud_computing_by_economic_activity_EU-28_2018_(%25_of_enterprises_using_the_cloud).png&oldid=415896)

¹⁷⁴ COM(2017) 9 final, *Att skapa en europeisk dataekonomi*.

gör e-avfall, som innehåller råvaror av avgörande betydelse, till den snabbast växande avfallskategorin¹⁷⁵. En fundamental övergång till decentraliserade datasystem med hjälp av *edge*¹⁷⁶ och *fog*¹⁷⁷ *computing* är på gång, i kombination med införande och spridning av ny mobil generationsteknik (t.ex. 5G och 6G i framtiden) och lågenergiprocessorer som kan bromsa den digitala teknikens ökande energiförbrukning genom att behandla data närmare användarna, via applikationer med anknytning till sakernas internet och genom att minska nätlatensen.

Strategisk framsyn kan främja utformning och användning av digital teknik med människan i centrum och göra den mer effektiv när det gäller att öka den övergripande hållbarheten. Detta inbegriper att förutse hur teknik kan utvecklas och hur man kan utnyttja underliggande och kommande möjligheter. Det handlar också om att undersöka hur digital teknik påverkar alla samhällsskikt och skapar nya utmaningar, såsom att hantera det ökande informationsflödet och teknikens påkallande av människors uppmärksamhet. Framsynen kan bidra till att se hur EU kan utforma globala digitala standarder och regler till förmån för människor och företag och samtidigt göra ekonomin grönare. För att respektera de grundläggande rättigheterna och EU:s värden och skapa det förtroende som krävs för att medborgarna ska kunna använda AI-teknik behövs det en övergripande ram för AI. Med framsyn och förutseende är det möjligt att undersöka hur digital teknik på ett effektivt sätt kan göra det möjligt för regeringar att ge allmän tillgång till grundläggande tjänster av hög kvalitet och hur institutionerna ska kunna hållas ansvarsskyldiga. Det går också att undersöka att olika sätt att bygga ut säkra digitala infrastrukturer (höghastighetsnät inklusive framtida 6G, moln och data) för att undvika en digital klyfta mellan regioner och mellan enskilda personer.

Faktaruta 3.4: FALLSTUDIE – Grön informations- och kommunikationsteknik

Kompletterar EU:s gröna och digitala ambitioner alltid varandra? Informations- och kommunikationsteknik (IKT) kan leda till ohållbar konsumtion, men med rätt politisk ram är den också mycket lovande i fråga om att minska energiförbrukningen och optimera användningen av resurser, produkter och tillgångar. Digital teknik skulle kunna bidra till att minska de globala utsläppen med upp till 15 % genom innovativa lösningar på områden som energi, tillverkning, jordbruk och markanvändning, byggnader, tjänster, transporter och trafikreglering¹⁷⁸. Exempelvis går det åt mellan 3,1 kWh och 7 kWh för att överföra och lagra en gigabyte data via internet, mot 0,000005 kWh om det görs lokalt¹⁷⁹. Därför måste det inrättas driftskompatibla europeiska moln- och edgeinfrastrukturer som kan rymma storskaliga digitala lösningar i Europa samtidigt som EU:s tekniska suveränitet säkerställs.

¹⁷⁵ Invånarna i norra Europa producerade till exempel mest e-avfall – 22,4 kg per person 2019. Mängden var hälften så stor i östra Europa. Europa hade den högsta återvinningsgraden 2019, 42 %, med Asien på andra plats på 12 %.
(<https://www.theguardian.com/environment/2020/jul/02/10bn-precious-metals-dumped-each-year-electronic-waste-un-toxic-e-waste-polluting>).

¹⁷⁶ Detta innebär att behandlingen ligger nära datakällan och inte behöver skickas till ett fjärrbaserat moln eller något annat centraliserat system. Genom att eliminera det avstånd och den tid det tar att skicka data till centraliserade källor kan hastigheten och prestandan för datatransporterna förbättras, liksom för utrustning och edgeapplikationer.

¹⁷⁷ Detta är en standard som definierar hur *edge computing* bör fungera och underlättar driften av databehandling, lagring och nätverkstjänster mellan slutenheter och molndatacenter. I datacenter används *fog* ofta som en startpunkt för *edge computing*.

¹⁷⁸ <https://exponentialroadmap.org/wp-content/uploads/2018/09/Exponential-Climate-Action-Roadmap-September-2018.pdf>

¹⁷⁹ <https://medium.com/stanford-magazine/carbon-and-the-cloud-d6f481b79dfe>

Digitaliseringen kan dock påverka miljön, klimatet och människors hälsa negativt på grund av ökad produktion, användning och bortskaffande av elektronisk utrustning, och datacenter¹⁸⁰. Till exempel beräknas energiförbrukningen från bitcoinutvinning stå för 0,3 % av den globala energiförbrukningen. Detta kanske inte låter mycket, men 68,11 TWh per år är mer än Österrikes (64,60 TWh) och Tjeckiens (62,34 TWh) årsförbrukning¹⁸¹.

Materialeffektivitet är en viktig utmaning att ta itu med. Varje år dumpas guld, platina och andra ädelmetaller till ett värde av 10 miljarder US-dollar i det växande berget av elektroniskt avfall. Den digitala teknikens materialeffektivitet kan ha en ännu större miljöpåverkan än energieffektiviteten.

Databehandlingens energiförbrukning ökar i en ohållbar takt. Nyare generationer av trådlös teknik är mer energisnåla än de föregående (exempelvis förbrukar 5G-antennerna mindre än 4G-antennerna¹⁸²). Det faktum att 5G kommer att medföra tätare nät och det ökande antalet enheter som är anslutna via 5G (t.ex. uppkopplade och självkörande fordon)¹⁸³ kan dock leda till en allmän ökning av energiförbrukningen, åtminstone under de första åren av utbyggnaden. Tekniksektorns beräknade globala fotavtryck 2020 är jämförbart med flygindustrins¹⁸⁴.

Detta belyser det växande behovet av att fortsätta arbetet med att göra informations- och kommunikationstekniken grönare. Därför finns det ett behov av att ytterligare överväga olika sätt att snabbt vända den digitala teknikens och infrastrukturens ökande energi- och materialförbrukning i Europa och samtidigt se till att de finns tillgängliga för tillämpningar som krävs för klimatåtgärder, hälsa, hållbarhet och resiliens.

Miljöanpassning av IKT bör göras inom ramen för den cirkulära ekonomin, inbegripet uppbyggnad av lokala material och digitala ekosystem som möjliggör innovativ produktutformning och innovativa affärsmodeller.

4. AGENDA FÖR STRATEGISK FRAMSYN

4.1 Övervakning av resiliens

Eftersom resiliens blir en ny kompass för EU:s beslutsfattande krävs det lämpliga övervakningsverktyg. I detta meddelande föreslås att man ska använda *resultattavlor för resiliens* och bygga upp dem i sonderande diskussioner med medlemsstaterna och berörda aktörer. Här presenteras några prototyper. Syftet med dessa är att, mot bakgrund av en mer detaljerad analys, belysa sårbarheter och resilienskapacitet i EU och medlemsstaterna. Resultattavlorna kommer att behöva utvecklas utifrån befintliga trådar och kollektiv intelligens. Förteckningen över indikatorer på resultattavlan kommer att vara dynamisk och väljas på grundval av en deltagandeprocess med medlemsstater och berörda aktörer, med utgångspunkt i data av god kvalitet som är jämförbara mellan medlemsstaterna och över tid.

¹⁸⁰ EU:s miljöprognoscykel (Forenv): *Emerging issues at the environment-social interface*.

¹⁸¹ Cambridge Bitcoin Electricity Consumption Index (<https://www.cbeci.org>).

¹⁸² <https://www.ericsson.com/en/blog/2019/9/energy-consumption-5g-nr>; <https://hellofuture.orange.com/en/5g-energy-efficiency-by-design/>

¹⁸³ AI Now Institute (https://ainowinstitute.org/AI_Now_2019_Report.pdf).

¹⁸⁴ Datacenter kommer att stå för 45 % av detta fotavtryck (en ökning från 33 % 2010) och nätinфраstrukturen för 24 %. Se Belkhir och Elmeligi, 2018, *AI and Climate Change: How they're connected, and what we can do about it* (<https://medium.com/@AINowInstitute/ai-and-climate-change-how-theyre-connected-and-what-we-can-do-about-it-6aa8d0f5b32c>).

Resultattavlorna för resiliens kommer att komplettera varandra och ge ett mervärde till andra övervakningsverktyg. De ska bygga på befintliga sektorsvisa indikatorer och övervakningsverktyg, som den sociala resultattavlorna och övervakningsrapporten om framstegen mot målen för hållbar utveckling i ett EU-sammanhang¹⁸⁵. Resultattavlorna kommer att ge ett tydligt mervärde genom följande särdrag: i) De bygger på strategisk framsyn som bidrar till att identifiera nya problem och utmaningar och föreslår nya framåtblickande indikatorer för sårbarheter eller resilienskapacitet. ii) Medan befintliga verktyg syftar till att bedöma framstegen i EU och medlemsstaterna, till exempel under omställningarna eller inom specifika sektorsstrategier, kommer resultattavlorna att bedöma resiliens, dvs. *förmågan* att göra framsteg och nå politiska mål. iii) Även om många befintliga verktyg tenderar att vara sektoriella eller inriktade på enskilda ämnen eller strategier kommer instrumentpanelerna att fokusera på flera dimensioner av resiliens och deras inbördes kopplingar, vilket ger en helhetsbild.

4.1.1 Resultattavlor för resiliens – prototyper

I detta meddelande föreslås att man utvecklar prototyper till resultattavlor för resiliensens sociala och ekonomiska, geopolitiska, gröna och digitala dimensioner. Det som presenteras nedan som ett exempel är en preliminär och behovsanpassad uppsättning indikatorer för *sårbarheter* och *resilienskapacitet* på EU- och medlemsstatsnivå baserat på offentligt tillgängliga uppgifter¹⁸⁶. **De illustrativa prototyperna ger exempel på innehåll och utseende i en sådan resultattavla.** För varje variabel anger en skala med tre färger ländernas relativa situation under det senaste år för vilket uppgifter finns tillgängliga i förhållande till de samlade värdena av tillgängliga data sedan 2007¹⁸⁷. Färger tilldelas utifrån avståndet från medelvärdet för den underliggande distributionen¹⁸⁸.

I den illustrativa prototypen för social och ekonomisk resiliens granskas sociala, ekonomiska och hälsorelaterade frågor i samband med covid-19. Figur 4.1¹⁸⁹ ger en uppfattning om relativ sårbarhet, resilienskapacitet och gemensamma mönster i EU och medlemsstaterna. I detta förberedande arbete framstår exempelvis den åldrande befolkningen och det ökande resandet under perioden före krisen som gemensamma sårbarheter.

¹⁸⁵ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/KS-02-20-202>

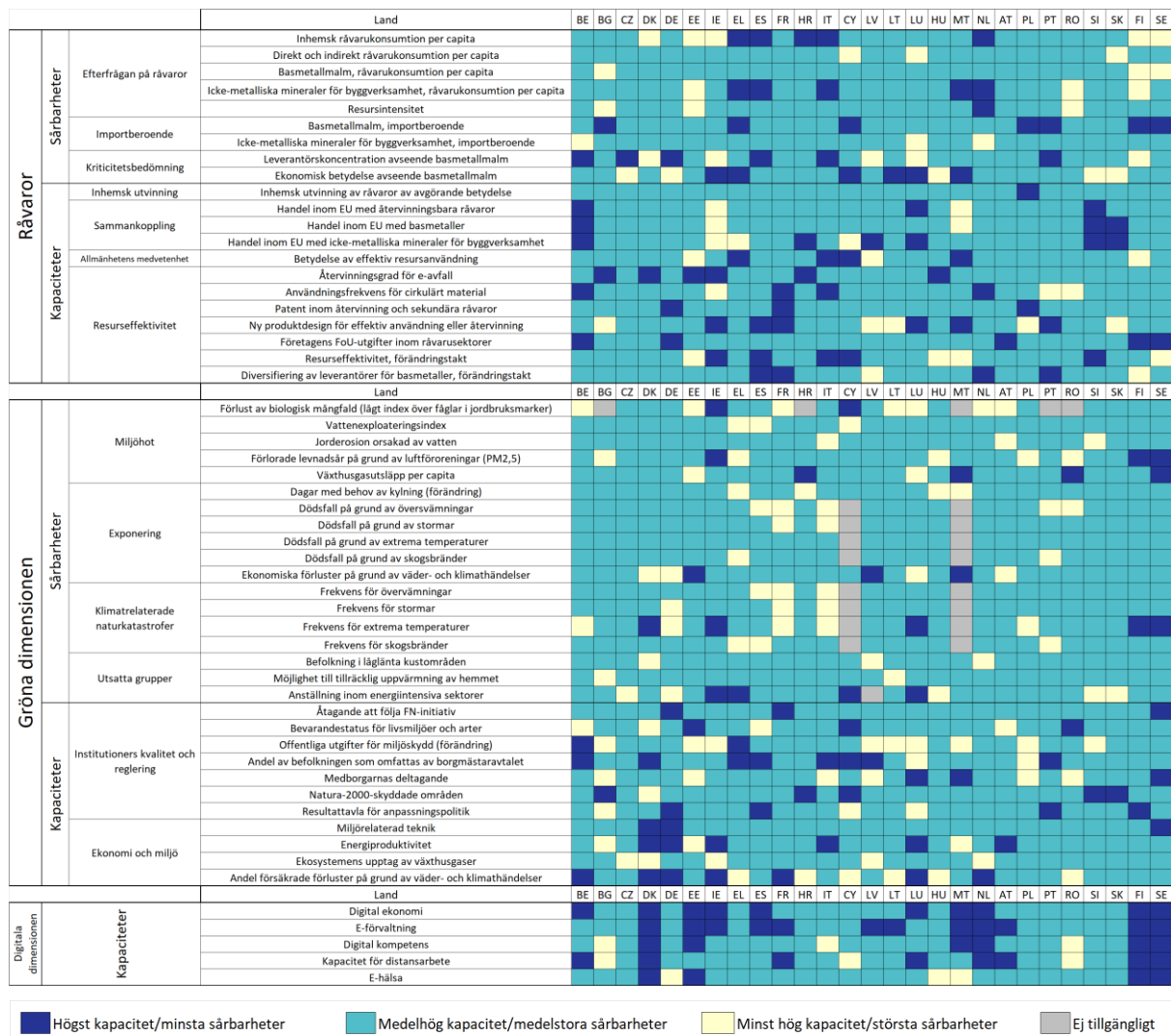
¹⁸⁶ En fullständig förteckning över indikatorer, motsvarande definitioner och källor finns i följande tekniska dokument av den 9 september 2020 från kommissionens gemensamma forskningscentrum (JRC): i) "Prototype dashboard for monitoring the social and economic dimension of resilience", JRC121729. ii) "Prototype dashboards for monitoring the geopolitical, green, and digital dimensions of resilience", JRC121633.

¹⁸⁷ Tillgången till uppgifter kan variera från år till år och länder med längre dataserier är mer framträdande i distributionen. Om inga uppgifter finns tillgängliga för en variabel i början av perioden, anges fördelningen 2007–2019 automatiskt till de senaste tillgängliga värdena. Om variabler endast finns tillgängliga för ett enda år bedöms det relativa resultatet endast för det året.

¹⁸⁸ För varje indikator beräknas medel- och standardavvikelsen för den samlade fördelningen mellan länder och år. Gul/blå anger länder som under det senaste tillgängliga året uppvisar minst en standardavvikelse som är sämre/bättre än genomsnittet. Ljusblått avser det mellanliggande intervallet.

¹⁸⁹ Bland källorna finns Eurostat och kommissionen, kompletterade med variabler från JRC:s territoriella plattform Luisa, Europeiska jämställdhetsinstitutet, Världsekonomiskt forums globala konkurrenskraftsindex, den europeiska undersökningen om livskvalitet, Eurobarometer och forskning (<https://www.eurosurveillance.org/content/10.2807/1560-7917.ES.2018.23.46.1800516>).

Figur 4.2 – Prototyp till resultattavla för resiliensens geopolitiska, gröna och digitala dimensioner

Den illustrativa prototypen för den gröna dimensionen av resiliens är inriktad på klimatförändringar och miljö. Den presenteras i mitten av **figur 4.2**¹⁹². I detta illustrativa exempel ger indikatorer som den andel av befolkningen som omfattas av borgmästaravtalet och storleken på skyddade Natura 2000-områden en relativt positiv bild för många länder. Vattenexploatering, förlust av biologisk mångfald, ekosystemens upptag av växthusgaser, offentliga utgifter för miljöskydd samt frekvens av och dödsfall i översvämningar, stormar och skogsbränder belyser däremot potentiella svagheter.

En resultattavla för digital resiliens skulle kunna utvecklas ytterligare med utgångspunkt i indexet för digital ekonomi och digitalt samhälle (Desi). Den nedre panelen i **figur 4.2** visar en uppsättning Desi-indikatorer för digital resiliens, såsom e-förvaltning och digitala färdigheter. De kompletteras med andra vars betydelse blev tydliga under covid-19-krisen, t.ex. distansarbete och e-hälsa. Enligt dessa indikatorer uppvisar

¹⁹² Utgångspunkten är indexet från EU:s globala klimatförändringsallians (Miola m.fl., 2015, <https://doi.org/10.2788/516387>), kompletterat med ytterligare variabler som beskriver medlemsstaternas insatser och resultat när det gäller anpassning till och begränsning av klimatförändringar. Till uppgiftskällorna hör Världsbanken, FAO, Europeiska miljöbyrån och databasen över nödsituationer från Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (EM-DAT), datainsamlingar från olika forskningsinstitutioner, Eurobarometer och Eurostat.

många länder en stark kapacitet inom e-förvaltning och den övergripande digitala ekonomin, vilket återspeglar förbättrad spridning och införande av ny teknik. Samtidigt visar digitala färdigheter, kapacitet för distansarbete och användning av e-hälsa en mer kontrasterande bild.

4.1.2 Kommande arbete med att övervaka resiliens

Prototyperna till resultattavlor presenteras som exempel. I samarbete med medlemsstaterna och andra berörda aktörer kommer kommissionen att vidareutveckla resultattavlorna för resiliens i ett framåtblickande perspektiv. Resultattavlorna kommer att bygga på strategisk framsyn som kan bidra till att identifiera nya utmaningar och föreslå nya framåtblickande indikatorer för att bedöma sårbarheter eller kapacitet. Eftersom resiliens är en egenskap som måste förbättras över tiden kommer fokus för detta arbete att ligga på medellång till lång sikt för att skapa de bästa förutsättningarna för strategier som bygger på framsyn för att minska sårbarheter och stärka kapaciteten. Arbetet kommer att ta hänsyn till effekterna av megatrender och förväntade risker. Till exempel skulle resultattavlorna för social och ekonomisk resiliens breddas utöver covid-19-sammanhanget, i nära anknytning till den sociala resultattavlorna. Dessutom skulle bredare frågor som handel, inbegripet värdekedjor, säkerhet och andra aspekter av utrikespolitiken, såsom internationellt samarbete, kunna övervägas för en mer omfattande geopolitisk resultattavla. När det gäller resultattavlorna för grön resiliens kan man också beakta frågor som inte bara rör klimatförändringar, utan även bevarandet av naturresurser, effekterna av föroreningar, vatten- och markkvalitet, ekosystemtjänsternas roll eller omfördelningen av arbetstillfällen och innovation till följd av den gröna omställningen. Största möjliga uppmärksamhet kommer att ägnas åt att säkerställa konsekvens och samstämmighet med EU:s befintliga övervakningssystem som håller på att utvecklas inom ramen för den europeiska gröna given. En resultattavla för digital resiliens bör användas för att identifiera digitala teknikområden där EU:s strategiska oberoende är hotat och som investeringarna bör riktas mot. Dessutom kan strategisk framsyn användas för att anpassa förteckningen över indikatorer så att den exempelvis omfattar nödvändiga färdigheter eller sårbarheter kopplade till den utbredda användningen av framtida teknik som AI¹⁹³, antalet arbetstillfällen som hotas till följd av ökad automatisering eller nya arbetstillfällen som kan skapas genom övergången till personliga tjänster.

Aggregerade indikatorer på EU-nivå och ett syntetiskt resiliensindex skulle också kunna övervägas. Med utgångspunkt i resultattavlorna för resiliens samt befintliga kunskaper och indikatorer kommer framtida diskussioner med berörda aktörer att syfta till att utveckla dessa indikatorer på EU-nivå och undersöka möjligheten till ett syntetiskt resiliensindex. Logiken skulle likna den som ligger till grund för arbetet med det kommande *indexet för omställningsresultat*¹⁹⁴. Detta förberedande arbete skulle kunna följa en deltagandeprocess. En EU-omfattande strategi, i kombination med den ögonblicksbild som indexet ger, skulle komplettera den mer övergripande bild som de underliggande resultattavlorna för resiliens ger.

¹⁹³ En viktig källa är kommissionens initiativ *AI Watch* (https://ec.europa.eu/knowledge4policy/ai-watch_en), som övervakar industri-, teknik- och forskningskapacitet, användning och teknisk utveckling av artificiell intelligens och dess inverkan på ekonomin och samhället.

¹⁹⁴ Kommissionen undersöker möjligheten att mäta omställningen till hållbarhet med hjälp av en resultattavla. Grundad på Eurostats årliga övervakningsrapporter skulle denna resultattavla ge en internationellt jämförbar översikt över alla fyra hållbarhetsdimensioner (ekonomisk, miljömässig, social och institutionell), i syfte att främja en bred offentlig debatt i hela EU.

Denna breda strategi för att mäta och övervaka resiliensen bör ingå i en integrerad strategi för att mäta människors välbefinnande. Covid-19-krisen har lett till att vi börjat ifrågasätta våra prioriteringar och blåst nytt liv i den offentliga debatten om vikten av många aspekter som rör kvalitet och hållbarhet i vår livsstil, såsom utbildning, inkomster, arbetstillfällen och hälsa¹⁹⁵. Sedan Istanbulförklaringen från 2007 om mätning av sociala framsteg och 2009 års rapport från Stiglitz-Sen-Fitoussi-kommissionen finns det ett starkt samförstånd inom världssamfundet om behovet av att gå längre än att bara använda konventionella ekonomiska mått som bruttonationalprodukt (BNP) och göra välbefinnande till ett politiskt mål för både dagens och morgondagens generation^{196,197}. Initiativet Bortom BNP har lett till att det har skapats större internationella mätningar¹⁹⁸, och många länder har gjort insatser för att ta fram liknande, ibland mycket väl utvecklade, system med nationella mål, riktmärken och mätmetoder. Kommissionen stöder detta paradigmskifte och följer en lika omfattande strategi genom att erkänna det komplexa samspel mellan sociala, ekonomiska och miljömässiga system som påverkar resiliensen och dess betydelse för att mäta välbefinnande och hållbarhet¹⁹⁹.

4.2 Övergripande framsynsverksamhet för att främja effektiva strategier som styrs av EU:s omställningspolitik

Strategisk framsyn kommer att tillämpas för ett dynamiskt och framåtblickande perspektiv på synergier och kompromisser mellan EU:s olika politiska mål och politikområden, vilket kommer att leda till ett enhetligt strategiskt tillvägagångssätt. Detta kan ge relevanta bidrag till övervaknings- och styrprocesser, särskilt sådana som är tvärvetenskapliga och periodiska, som den europeiska planeringsterminen och övervakningen av målen för hållbar utveckling. Genom att stödja en systemisk medvetenhet om de strategiska målen inom alla politikområden kan strategisk framsyn användas för en dynamisk analys av synergier och kompromisser mellan dem och över tid. Strategisk framsyn bör bidra till att testa och stärka samstämmigheten i kommissionens övervaknings-, prognos- och modelleringskapacitet. För närvarande används olika indikatorer och resultattavlor inom kommissionen för att tjäna olika politiska mål. Kommissionen förlitar sig också på prognoser från experter och en rad olika modeller. En översyn och bedömning av befintliga övervakningsverktyg skulle kunna visa var och hur samstämmigheten kan förbättras.

Strategisk framsyn kommer att bidra till ökad resiliens. Detta meddelande visar hur effekterna av covid-19 på megatrenderna kan kasta nytt dynamiskt ljus över utvecklingen av Europas resiliens. Detta framåtblickande arbete kommer att fortsätta. Som en del av detta

¹⁹⁵ Gadredy, J., Jany-Catrice, F., *m.fl.*, 2020, *Se libérer du PIB pour mesurer ce qui compte vraiment*, Le Monde.

¹⁹⁶ Se den första Stiglitz-Sen-Fitoussi-rapporten från 2009 (<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/Stiglitz-Sen-Fitoussi-Commission-report.pdf>), KOM(2009) 433 slutlig, *Bortom BNP – Att mäta framsteg i en föränderlig värld*, SWD(2013) 303 final, *Progress on 'GDP and beyond' actions* samt de två volymerna i Stiglitz-Fitoussi-Durand-rapporten från 2018 (<https://doi.org/10.1787/9789264307292-en> och <https://doi.org/10.1787/9789264307278-en>).

¹⁹⁷ Högnivåkonferensen Bortom BNP, som anordnades av kommissionen, Europaparlamentet, Romklubben, OECD och WWF år 2007 fokuserade på de lämpligaste indikatorerna för att mäta framsteg och hur dessa bäst kan integreras i beslutsprocessen. Méda, D., 2020, *Promouvoir de nouveaux indicateurs de richesse: "Histoire d'une cause inaboutie"*, Fondation maison des sciences de l'homme, Collège d'études mondiales och Durand, M. och Exton, C., 2019, *Adopting a Well-Being Approach in Central Government: Policy Mechanisms and Practical Tools*, kapitel 8 i *Global Happiness and Wellbeing Policy Report*, OECD.

¹⁹⁸ Goda exempel är OECD:s Better Life Index, FN:s mål för hållbar utveckling och FN:s index för mänsklig utveckling.

¹⁹⁹ De Smedt, M., Giovannini, E. och Radermacher, W.J., 2018, kapitel 9: *Measuring sustainability*, i Stiglitz J.E., Fitoussi Jean-Paul, Durand Martine (red.), 2018, *For Good Measure: Advancing Research on Well-being Metrics Beyond GDP*, OECD Publishing, Paris, ss. 241–276, (<https://doi.org/10.1787/9789264307278-11-en>).

föreslår kommissionen att man utvecklar en uppsättning gemensamma **referensscenarier för framsyn** som en stabil framåtblickande ram. Dessa scenarier kommer att bidra till att identifiera möjliga vägar för de båda omställningarna. De kommer att i) fungera som en referens för diskussioner om ledarnas delade eller alternativa visioner av den önskade framtiden, ii) bidra till att säkerställa samstämmighet mellan olika politikområden och iii) fungera som en gemensam framåtblickande ram för stresstestning av politiska förslag eller inledande av konsekvensbedömningar på förhand. Denna övning kan också ge ett bidrag till konferensen om Europas framtid.

4.3 Tematisk agenda för strategisk framsyn

EU:s agenda för strategisk framsyn kommer att ta upp övergripande frågor där strategisk framsyn kan fördjupa vår förståelse av dynamiken inom olika politiska spår. Bland de frågor med stor genomslagskraft som identifierats kommer kommissionen att undersöka följande:

- **Öppet strategiskt oberoende:** För att säkra Europas konkurrenskraft och globala ledarskap i framtiden och öka resiliensen skulle strategisk framsyn kunna bidra till att utforska scenarier för en ny världsordning och EU:s roll i den, och vilken kapacitet som krävs för att uppfylla dess ambitioner. I detta kan ingå att definiera olika vägar för att genomföra de båda omställningarna och i vilken takt de kan uppnås, kartlägga ny teknik, nya sektorer och produkter av avgörande betydelse samt alternativ för nya industriallianser och diversifiering av handelspartner. I detta sammanhang skulle framsyn bland annat kunna göra det möjligt för EU att använda omvärldsanalys som en strategisk hävstång, bland annat när det gäller internationell standardisering. Eventuellt framtida arbete på detta område skulle också behöva ses mot bakgrund av den kommande översynen av EU:s handelspolitik, där dess bidrag till ett öppet strategiskt oberoende kommer att fastställas.
- **Framtiden för jobb och kompetens för och i den gröna omställningen:** Som det konstateras i den europeiska kompetensagendan kräver den gröna omställningen stora förändringar och en omfördelning av arbetstillfällen och kompetens inom en lång rad sektorer och offentliga tjänster. Det saknas fortfarande en systematisk bild av de förändringar på arbetsmarknaden som drivs fram av den gröna omställningen. Framsyn skulle kunna undersöka hur man kan utveckla ett sådant systemperspektiv som också integrerar de lärdomar som kan dras av tidigare industriella omställningar. Detta perspektiv kommer att ligga till grund för strategierna för omskolning och ledsagning av människor vars arbeten omvandlas eller går förlorade på grund av den industriella omställningen. Detta är också viktigt för att vägleda EU:s framtida prioriteringar för utbildning, livslångt lärande och lagliga migrationsvägar och för att säkerställa en rättvis omställning.
- **Fördjupad samverkan mellan den digitala och den gröna omställningen:** Digitaliseringen av vårt samhälle och den gröna omställningen sker parallellt och har nära kopplingar till varandra. Vi måste dock förstå och utnyttja samspelet mellan dem på ett

bättre sätt. Med strategisk framsyn undersöks hur ny teknik kan dra största möjliga nytta av båda omställningarna, hur de förhåller sig till varandra och hur exempelvis den digitala omställningens miljöpåverkan kan minskas. Man kommer också att undersöka vilka färdigheter som krävs för att utnyttja framtidens teknik, hur AI kan användas för att omvandla vår digitala ekonomi och underlätta den gröna omställningen och de därmed sammanhängande effekterna på aktörer och värdekedjor i Europa. Dessutom kommer man att analysera hur investeringar i strategiska projekt, även som en del av återhämtningen, kan gynna både den gröna och den digitala omställningen.